

GODINA I

BROJ 1

LENOCHOD

BEOGRAD
MAJ 2011.

SADRŽAJ / OBSAH

ÚVODNÍK.....	3
ISTORIJA KATEDRE BOHEMISTIKE	4
SLOVENSKÉ UMENIE	5
ROZHOVOR	6
EXOTIKA: BELEHRAD ALEBO VŠETKO LEN NIE EKOLÓGIA	9
JAKÉ MI PŘIPADALO SRBSKO ?	9
VELMI DLOUHÝ PŘÍBĚH PLNÝ RŮZNÝCH ZÁŽITKŮ A DOJMŮ	9
SRBSKO.....	9
KAKO OTKRIVAMO PREVODIOCE ILI ZAŠTO SE BOHEMISTI VIŠE NE TRUDE?.....	10
POEZIJA	12
VETROPLACH	15
JDEME NA JEDNO, DO VAGONŮ	16
EKSKURZIJA	17
ČESKOSLOVENSKÁ LITERATURA PO ROCE 1989	21
DRUGI GRAD - DRUGI SVET.....	23
PRE NEPOSLUŠNÉ DETÍ	25
URBAN.....	27
KTO NEVLÁDZE, NECH NEČÍTA. KTO VLÁDZE, NECH SI PREČÍTA.	29
CAGEY TIGERS.....	31
LAŽNI PRIJATELJI	32
LEŇOCHODOVE MALIČKOSTI	33
INFORMATOR	34
REX, MIESTO KDE SA STRETNEME	35

Vážení,
dostává se vám do rukou první číslo česko-slovensko-srbského (abychom byli korektní, slovensko-srbsko-českého, potažmo srbsko-česko-slovenského) studentského časopisu LENOCHOD/LEŇOCHOD. Rádi bychom se v něm věnovali především současné české a slovenské literatuře, tedy postupnému představování „aktuálních“ autorů. Současnou literaturou rozumíme díla vydaná po roce 1989 (blíže k této problematice viz kapitola „Československá literatura po roce 1989“). Nedílnou součástí každého čísla bude i malé interview, původní básnická tvorba našich studentů či pravidelná rubrika, jež nám přiblíží filmovou a hudební scénu našich zemí. Inspirovat vás může také „Slovníček“, v němž vám budeme „dávkovat“ neobvyklé, zajímavé, pozoruhodné či poutavé lexikum. Praktické informace, doporučení a odkazy na užitečné internetové stránky pak naleznete v části nazvané „Informator“. Věříme, že si časopis nalezne své příznivce a stane se naším společným (MEZINÁRODNÍM) pojítkem. Co popřát LEN/ŇOCHODOVI (ano, nazývejme ho životně!) na závěr? Snad jen to, aby si byl jistý v kramflecích a dopadl na úrodnou půdu. Či zcela prozaicky - 100 let/rokov/godina!

Zjek

Vážení,
dostáva sa vám do rúk prvé číslo česko-slovensko-srbského (aby sme boli korektní, slovensko-srbsko-českého alebo srbsko-česko-slovenského) študentského časopisu LENOCHOD/LEŇOCHOD. Radi by sme sa v ňom venovali predovšetkým súčasnej českej a slovenskej literatúre, teda postupnému predstavovaniu „aktuálnych“ autorov. Pod pojmom súčasná literatúra rozumieme diela vydané po roku 1989 (viac k tejto problematike viď kapitolu „Československá literatura po roce 1989“). Neoddeliteľnou súčasťou každého čísla bude aj malé interview, pôvodná básnická tvorba našich študentov či pravidelná rubrika, ktorá nám priblíži filmovú a hudobnú scénu našich krajín. Inšpirovať vás môže tiež „Slovníček“, v ktorom vám budeme „dávkovat“ neobvyklú, zaujímavú, pozoruhodnú či pútavú lexiku. Praktické informácie, odporúčania a odkazy na užitočné internetové stránky nájdete v časti zvanéj „Informator“. Veríme, že si časopis nájde svojich priaznivcov a stane sa naším spoločným (MEDZINÁRODNÝM) spojivom. Čo popriať LEN/ŇOCHODOVI na záver? Snad len to, aby bol dobre podkutý a dopadol na úrodnú pôdu. Alebo úplne prozaicky - 100 let/rokov/godina!

preložila Aneta Homzová

ISTORIJA KATEDRE BOHEMISTIKE

Iako je Katedra za bohemistiku pri Univerzitetu u Beogradu zvanično krenula sa radom neposredno posle Drugog svetskog rata, sami počeci akademskog izučavanja češkog jezika u Srbiji dovode se u vezu sa radom doktora Otokara Kolmana (1887.-1955.), lektora, koji je u periodu između 1925. i 1940. godine držao kurseve ovog jezika. Za sobom ostavlja niz stručnih priloga o lingvistici i književnosti češkog i srpskohrvatskog jezika, jačajući na taj način veze između dva naroda. Tek po okončanju Drugog svetskog rata, postojeća Katedra za istočne i zapadne slovenske jezike i književnosti biva podeljena na tri zasebna odeljenja i to na: Katedru za ruski jezik i književno; Katedru za češki jezik i književnost; Katedru za poljski jezik i književnost. Jedan od osnivača Katedre za češki jezik i njen prvi lektor bio je doktor Krešimir Grigorijević (1907.-1975.). Školovan u Zagrebu, a potom u Pragu, Grigorijević će ostati upamćen kao autor prve „Gramatike češkog jezika“ izdate na srpskohrvatskom jeziku 1949. godine. On je autor i „Pregleda češke i slovačke književnosti (I deo — do 1780.)“. Oba udžbenika su godinama bila korišćena kao nastavni materijal na Univerzitetu. Veoma je značajan njegov prevodilački rad, koji obuhvata dela Čapeka, Nerude, Nezvala, Langera i ostalih. Iz razloga političke prirode, pre vremena biva poslat u penziju, ali nastavlja rad kao urednik Češko – srpskohrvatskog i Poljsko – srpskohrvatskog rečnika pri SANU.

Rad doktora Krešimira Georgijevića nastavlja profesor Dragutin Mirković (1921.-1998.), jedan od studenata prve generacije bohemista na Univerzitetu u Beogradu. Njegova najznačajnija studija, jedno od kapitalnih dela srpske bohemistike, je knjiga „Govori Čeha u Slavoniji (Daruvar i okolina)“, objavljena 1968. godine. Mirković je materijal za ovu knjigu, koja ujedno predstavlja njegovu doktorsku disertaciju, skupljao i proučavao u periodu od 1957. do 1963. godine. U studiji se izlaže problem bilingvizma, kao i uticaj većinskog jezika na jezik manjine. Pored lingvističkog, ovo

delo ima istorijski značaj, budući da iznosi podatke o migracijama Čeha na teritorije južnoslovenskih zemalja od Marije Terezije naovamo. U tom periodu je značajan i rad profesorke Stojanke Popović (1922. — 1988.), koja je studirala bohemistiku u Pragu, a potom u Beogradu. Početkom pedesetih godina radi kao lektor češkog jezika na Filozofskom univerzitetu u Sarajevu, a zatim prelazi u Beograd, gde će predavati narednih trideset godina, do svog odlaska u penziju. Ostaće upamćena po svojoj doktorskoj disertaciji, u kojoj analizira govor dva češka naselja u Bosni. Značajnoj po otkriću novih čeških i moravskih dijalekatskih osobina u Mačinom Brdu. Katedra za istočne i zapadne slovenske jezike i književnosti 1962. godine menja naziv u Odsek za slavistiku, a iz Katedre za češki jezik se izdvaja Katedra za slovački jezik i književnost.

Što se tiče lektora, koji čine srž svake katedre jednog stranog jezika, po osnivanju bohemistike, dolazi Vladimir Matjaček. Međutim, usled političkih razloga, Katedra će biti bez čeških lektora od 1948. godine pa sve do kraja sedamdesetih godina, kada će tu poziciju zauzeti doktor Dobrosava Berg. Ona će za sobom ostaviti udžbenik češkog jezika na srpskohrvatskom jeziku, koji je i dan – danas u upotrebi među studentima bohemistike. U narednih dvadeset godina će kroz Katedru proći desetak lektora. Krajem devedesetih na to mesto dolazi Vaclav Štjepanek, potom Jaromir Linda i današnji lektor češkog jezika, Zdenjek Andrlc. Od domaćih lektora bi posebno trebalo istaći profesora Dušana Kvapila (1934. - 2009.), koji je zaslužan za prevođenje mnogih čeških filmova i knjiga.

U periodu od osnivanja Katedre do 2000. godine, 89 bohemista je dobilo diplomu. Poslednjih petnaest godina raste broj studenata koji se opredeljuju za izučavanje ovog jezika, što se može objasniti brojnim promenama kroz koje su prošle Češka i Srbija u protekle dve decenije.

Milan Polovina

SLOVENSKÉ VÝTVARNÉ UMENIE

Všetci máme radi umenie, ale nie každý dokáže vytvoriť umelecké dielo; to je úloha umelca. Umelecké diela sú výsledkom vnútorného pocitu umelca, sú odpoveďou na jeho vlastný život a okolitý svet.

Ak chceme spoznať národ, najprv sa musíme zoznámiť s jeho kultúrou. Kultúra je najlepším spôsobom, ako sa naučiť niečo o národe, jeho dejinách a živote, pretože umelci sú duchom a srdcom každého národa. Umenie je od počiatkov súčasťou života ľudí; dáva národu identitu a zviditeľňuje ho na kultúrnej mape sveta.

Slovenské výtvarné umenie 20. storočia nadväzuje na umenie 19. storočia, ktoré prinieslo národné obrodenie, reformu jazyka a prebudenie národného vedomia. Slováci nestratili identitu a národného ducha aj napriek tisícročnému maďarskému útlaku a pomadžarčovaniu. Po oslobodení sa od Maďarov, po vzniku Československa, Slováci sa snažili zachovať si tradície a získať miesto na kultúrnej mape Európy. Tak na Slovensku vznikol špecifický umelecký štýl, ktorý spájal moderné európske tendencie s národnými motívami. Hlavnou inšpiráciou slovenských umelcov sa stalo ľudové umenie.

Zakladateľmi slovenského moderného umenia sú Martin Benka (1888 – 1971), Ľudovít Fulla (1902 – 1980) a Janko Alexy (1984 – 1970). Venovali sa heroizácii krajiny a človeka. Martin Benka folkloristické motívy spájal s modernými expresionistickými tendenciami. Hlavné témy jeho obrazov sú slovenská príroda (Nízke Tatry), ľudia na poli pri práci a ľudia v krojoch. Venoval sa gobelínovej tvorbe a husliarstvu. Sám si vyrobil 13 huslí s kubistickými prvkami. Patrí k jedným z prvých umelcov, ktorí prezentovali Slovensko v zahraničí. Zbierku svojich diel odovzdal múzeu v Martine. Ďalší z umelcov, Janko Alexy, najviac používal pastelové farby. Jeho obrazy sú inšpirované ľudovou literárnou tvorbou, najmä legendami, básňami a baladami. Vyjadruje sa prostredníctvom abstraktného expresionizmu. Venoval sa aj literárnej tvorbe – písal poviedky so sociálnymi motívami. Ľudovít Fulla je spolu s Mikulášom Galandom (1895 - 1938) autorom jediného

manifestu slovenskej moderny. Kombinoval rôzne svetové umelecké smery s folkloristickými motívami a slovanskou ikonografiou, a tak prekonal tradicionalizmus. Na jeho obrazoch dominuje žltá, červená a oranžová farba a geometrizácia tvarov v duchu kubizmu. Bol inšpirovaný aj detskou tvorbou. Fullove ilustrácie môžete nájsť i v zbierkach slovenských rozprávok. Časť jeho diel sa nachádza v múzeu v Ružomberku. K ďalšej generácii vo vývine slovenského moderného umenia patria Mikuláš Galanda a Koloman Sokol. Ich tvorba má sociálno-kritický charakter a patrí k expresionizmu. Koloman Sokol bol zakladateľom slovenskej a mexickej grafiky. Jeho tvorba je ovplyvnená dramatickými sociálnymi motívami. Obľúbenými témami Sokola sú aj medziľudské vzťahy, mytológia, zvieracie symboly. Po smrti svojho obľúbeného psa Samba sa podpisoval jeho menom. Sokolove diela sú plné vnútorných citov. Jeho večnou témou je ľudská existencia a všetko, čo s ňou súvisí. Preto možno v jeho dielach cítiť humanizmus, pacifizmus počas vojny, pravdivosť a vidieť večný zápas medzi dobrom a zlom. Jeho maľby obsahujú prvky a dramatickosť grafiky. Hoci veľkú časť života strávil v cudzine, Slovensko nikdy neprestalo byť jeho inšpiráciou. Témami ďalšieho výtvarníka, Mikuláša Galandu, sa stali mestský život, ženy a sociálne problémy. Vyhýbal sa folkloristickým témam, presadzoval názor, že je najlepšie predstaviť slovenský ľud prezentovaním charakteru ľudí. Maľoval ľudí z okraja spoločnosti. Takýmito postavami zdôrazňoval spoločenské problémy, čo činí jeho tvorbu vždy aktuálnou.

„Veľkým umelcom je iba ten, ktorý hlboko nazrel do duše svojho ľudu, ktorý hlboko pochopil cítenie jeho a ktorý nahmatal pulz svojho národa,“ vyslovil Theo H. Florin v gratulácii k Fullovým narodeninám. Títo umelci uspeli vo svojom snažení, a vytvorili tak autentické slovenské umenie a vybudovali základy pre nasledujúce generácie umelcov.

Ana Žikić

ROZHOVOR

*S vedoucí Katedry slavistiky Filologické fakulty Univerzity v Bělehradě
prof. dr Vericou Koprivicou*

1. Čím Vás zlákal český jazyk?

To byla náhoda, jelikož jsem se nejdříve hlásila na ruštinu, ale když jsem přišla do kontaktu s češtinou, zamilovala jsem se do ní. Nejvíce mě přitáhla krása toho jazyka.

2. Odkud se ve Vás vzala láska k historii jazyka?

Ano, to je moje specializace, ale zároveň i velká láska, která se zrodila počas mého studia. Podrobněji jsme se zabývali staroslověnštinou, měli jsme povinný druhý slovanský jazyk a obsáhlejší slavistické vzdělání nám nabízela slavistika, tudíž ve mně zkoumání původu jazyka vzbudilo silný zájem. Při příležitosti reformy jsme se snažili zachovat co možná nejvíce tento profil a kvůli tomu jsme se střetli s nesnázemi, jež se týkaly kombinace různých předmětů, neboť jsme usilovali o zachování druhého slovanského jazyka jako povinného předmětu. Stejně tak se domníváme, že by měl být povinný ještě jeden cizí jazyk, a proto jsme zachovali i širší dimenzi vzdělávání. Dříve si mohli pouze rusisti vybírat mezi třemi, respektive čtyřmi jazyky (po zavedení ukrajinštiny), zatímco studenti ostatních slovanských jazyků měli povinnou ruštinu. Ovšem dnes je tento výběr přístupný všem skupinám. To bylo dobré, protože si studenti zvolili jeden jazyk z východní, jeden ze západní skupiny a mateřský pak z jižní skupiny slovanských jazyků. A samozřejmě nesmíme zapomenout na další slovanskou literaturu, o které se domníváme, že je velmi užitečné, aby byla ze stejné země jako i jazyk. Myslím si, že čtyři semestry studia dotyčného jazyka jsou dostatečné na to, aby mohli studenti využívat odbornou literaturu v daném jazyce v případě potřeby na dalším (například magisterském) studiu.

3. Jakými jazyky se ještě kromě češtiny zabýváte?

Ruštinou a slovenštinou, trochu i polštinou, přesněji, využívala jsem literaturu psanou polsky. Co se týká jihoslovanských jazyků, dobře jim rozumím a nedělá mi problém se v nich dorozumět.

4. Jak vypadalo studium za Vašich časů, resp. jak se do dnešních dnů proměnilo?

Jednodušeji, mnohem jednodušeji, ačkoli jsme studovali o poznání déle než s čím dnes počítá zavedení boloňského systému. U nás byl největším problémem čtvrtý ročník, resp. období do absolvování diplomové zkoušky. Pouze hrst studentů ihned po dokončení čtvrtého ročníku udělala diplomovou zkoušku, protože byla velmi složitá. Nepsali jsme práci doma, měli jsme diplomovou zkoušku z českého jazyka a diplomovou zkoušku z české literatury, které zahrnovaly látku ze všech čtyř ročníků a dělaly se přímo na místě. To nebylo dobré, proto došlo ke změně v tom, že se studenti po složení poslední zkoušky stávají pouze filology a po završení pátého ročníku a diplomové práce mají status diplomovaných filologů. Oceňuje se práce, kterou píše jeden semestr, stejně jako i její příprava (dohromady to činí 30 bodů). Co se týká zkouškových termínů, bylo jich méně a druhý říjnový termín donedávna neexistoval. Některé předměty trvaly i šest semestrů a teprve poté následovala zkouška, na rozdíl od dnešního systému, kdy se zkouška skládá už po jednom semestru.

5. Domníváte se, že se od zavedení boloňského systému zlepšily podmínky studia?

Představa je, aby se v prvních čtyřech letech procentuálně snížil objem učiva a zároveň se urychlilo studium. Kritéria jsou možná trochu nižší. Domnívám se, jelikož existuje pátý ročník, že myšlenka je taková, aby se v něm učivo vynahrádilo, resp. aby se látka v tomto období

probírala podrobněji. Máme taktéž veliký výběr předmětů, jež jsou navštěvovány v devátém semestru, takže student si může sám udělat svůj profil a splnit 30 kreditů v prvním semestru, v druhém pak přichází v potaz samostatná vědecká práce. Jediným povinným předmětem, který musejí absolvovat všichni studenti, je “Tehnika akademskog pisanja”.

6. Napsala jste česko-srbský/srbsko-český slovník. Vydala jste ještě něco či máte v plánu něco vydat?

Ano, byly to zejména odborné práce z morfologie, slovtvorby a pravopisu, nicméně, momentálně pracuji na první fonetice, která možná bude hotová už v příštím školním roce.

7. Jak je možné, že nikdo po Bergové a po tolika letech nenapsal gramatiku českého jazyka?

To je oprávněná kritika, kniha je opravdu překonaná, ale my jsme před osmi lety neměli ani kvalitní slovník. Na něm se pracovalo od války až doteď, přesněji, celá jedna generace poválečných studentů byla zaměstnána v Akademii věd a odešla do penze, aniž by slovník vyšel. V té době bylo velice těžké takovou knihu publikovat, i když do ní bylo vloženo mnoho práce. Velkou výtkou slovníku budiž to, že vyšel 15 let po reformě pravopisu, avšak tato reforma v něm není uplatněna. Problém byl v nedostatku prostředků a on byl dokončen už před reformou. A tak je to i s ostatními knihami, nejen se slovníkem.

8. Jak jste dříve sháněli odbornou literaturu?

Bylo to těžké, Srbsko bylo v roce '93 blokováno a tehdy se doslova zastavilo vše, protože jsme celých šest let nic z Česka nedostávali. Nebyl zde ani oficiální lektor, ale náš kolega Václav Štěpánek, jakožto nadšenec, přijel do Bělehradu přednášet. Později se situace znatelně zlepšila, já jsem se seznámila s pracovníky Národní knihovny v Praze, kteří nám velice rádi vyšli vstříc a poslali nám dokonce i chybějící čísla odborných časopisů, stejně jako i obrovské množství knih. Také nám vícekrát pomohlo velvyslanectví a předávalo nám dary ve formě knih a filmů, takže naše knihovna tuto krizi

nijak zvlášť nepocítila. Je doplněna a mohu říci, že kompletní a bohatá.

9. Mezi studenty se objevily nějaké spekulace o zrušení kabinetu českého jazyka v blízké budoucnosti. Jak moc je pravděpodobné, že se něco takového stane?

Nic takového jsem neslyšela. Je v zájmu dvou zemí, abychom pěstovali jazyky i kulturu, a už jen to zaručuje, aby se nic takového nestalo. Vždy byl o češtinu velký zájem, ba co víc, před několika lety byla na slavistice nejžádanější. V posledních letech tuto roli převzala ruština, ale čeština je vždy po prvním kole přihlášek zaplněna.

10. Plánujete, jakožto vedoucí katedry, nějaké změny, či jste již realizovala některý ze svých plánů?

Co se týká vědecké činnosti, je naše katedra jedna z neaktivnějších. Máme velký počet konferencí, symposií a dalších aktivit, a to mezinárodního významu. Od té doby, co jsem na postu vedoucí, organizujeme skoro každé tři měsíce některý z projektů. Největší akcí je zimní Setkání slavistů, jehož výsledkem je diskuse o výuce slovanských jazyků v mimoslovanských zemích. To přitáhlo pozornost jak všech slovanských zemí, tak i mnoha účastníků. Na červen je naplánováno symposium, jež se bude zabývat ruskou diasporou, resp. kulturou, jazykem a literaturou Rusů mimo Rusko. U nás se usídlil velký počet ruských emigrantů po 1. světové válce, z nichž někteří zde zůstali, a jiným posloužilo Srbsko pouze jako útočiště před další poutí směrem k západu. Zanechali velký vliv na naši kulturu a umění. Začali zde být velice aktivní, zejména v rámci Ruského domu, jenž se kdysi jmenoval Dům sovětské kultury. Rusové s sebou přivezli dost knih a přesto, že zachraňovali svůj život, spasili i kulturu a literaturu. Mnozí z nich měli akademické vzdělání a později pracovali na naší fakultě jako jedni z nejlepších pedagogů.

11. Děje se momentálně něco zajímavého na poli zkoumání českého jazyka a jak komentujete esperanto, tzn. pokus o stvoření novoslovanského jazyka, jímž by se dorozumívali všichni Slované?

Češi momentálně provádějí mnoho výzkumů, jež jsou "trendy", např. otázka pohlaví, rovnoprávnosti vymezených skupin, přesněji bádání o mužském a ženském jazyce. Samozřejmě je aktuální i otázka zavádění prvků hovorového jazyka do spisovného. Co se týká esperanta, domnívám se, že se jedná o zajímavý experiment, ale u odborné veřejnosti se neseťkal s žádným ohlasem, neboť jde o mrhání sil na úkor vytvoření nového jazyka a jeho studium. Věřím, že je to vliv západu, který se nerad dívá na ruštinu jako na jeden z vůdčích jazyků. Podle mě se ten jazyk z hlediska struktury velmi podobá západoslovanským. Je vidět, že širiteli jsou Češi, ačkoli má fonetické vlastnosti jazyků jihoslovanských.

12. Jaká je dnešní situace, pokud se bavíme o uplatnění studentů češtiny na trhu práce?

Za časů Jugoslávie zaujímal náš výměnný obchod s Československem (co do objemu) druhé místo, avšak po rozpadu těchto dvou zemí vztahy znatelně ochladly. Existují ovšem i nadále. Dobrá věc je, že všichni naši studenti mají ještě jeden povinný cizí jazyk, takže mnoho našich studentů odešlo a pracuje ve smíšených firmách. Co se týká překládání, je poptávka velice malá.

13. Jak moc se dnes udržují česko-srbské vztahy?

Češi začali obracet více pozornost k ekonomickým otázkám a nelze si nevšimnout, že status srbského jazyka v nich upadá, bez ohledu na dlouholeté přátelské vazby. Vždy jsme měli podporu toho národa, stejně jako oni naši. Naši studenti tam jsou velice pěkně přijímáni, dokonce i výuka je pro ně bezplatná, pokud jsou s to ji absolvovat v češtině. Vedle toho existují programy, díky kterým se tam mohou studenti dostat.

14. Chtěla byste na závěr vzkázat něco čtenářům srbsko-česko-slovenského časopisu?

Slovenština je momentálně v trochu horší pozici, jelikož nemáme na naší fakultě dostatečný

pedagogický sbor, ale dost nám pomáhají kolegové z Nového Sadu. Domnívám se však, že brzy budeme s to vyřešit tento problém, stejně jako i problém akreditace, což je následek neúplného pedagogického personálu. Ráda bych studentům doporučila, aby využívali předností boloňského systému, o kterém si myslím, že má vliv na efektivitu studia a že nepochybně napomáhá ke zkrácení délky studia. Zároveň si přeji, aby studenti nabádali ostatní ke studiu slovanských jazyků, neboť si myslím, že na slavistice panují skvělé podmínky, především proto, že předností menších skupin je například to, že se všichni znají.

15. Oblíbený český spisovatel?

Řekněme Bohumil Hrabal, protože celý čas strávil v Česku, resp. zůstal tam i v časech, kdy ostatní emigrovali, a podařilo se mu potlačit ono politické, jež přimělo ostatní k odchodu. Líbí se mi, že o obyčejných věcech píše neobyčejně.

16. Oblíbený český film?

Opravdu fantastickým filmem jsou Ostře sledované vlaky, z novějších bych vyzdvihla film Vesničko má středisková.

17. Oblíbené místo v Česku?

Dříve jsem milovala procházky Prahou a poznávání rozličných zákoutí. Dnes se mi ale zdá, že se z Prahy vytratil český duch kvůli velkému množství turistů. Stejně tak ho postrádám i na některých z nejkrásnějších hradů, Křivoklátu a Karlštejně, které jsou vždy plné. Jako slavistce mi bylo krásně v Sázavském klášteře a pokud zatoužím po světovém lesku, jsou nejlepší volbou Karlovy Vary. Avšak městem, které ve mně zanechalo největší dojem, je Český Krumlov. To je malé město s bílými domy a červenými střechami, které vypadá jako muzeum

Rozhovor připravila: Marija Radulović

EXOTIKA: BELEHRAD ALEBO VŠETKO LEN NIE EKOLÓGIA

V Belehrade sa to hemží profesormi bez titulu, šedivejúcimi študentmi, v duši nestarnúcimi štíhlymi (sic!) krásavicami večne s pľeskou a chipsami v ruke, ústretovými ľuďmi (Dokonca mi viackrát podržali dvere.). Pestrý Belehrad.

Srbi sú generačne rozdelení na dve skupiny vzťahom k Amerike: 1. Mám rád McDonald's. 2. Nepoznám McDonald's. Pokrytecký Belehrad.

Belehrad je jeden veľký blšák, potulný balkánsky pes všetkými masťami mazaný.

Belehrad skrytý pod pseudonymom Srbija podporuje všetko, čo sa podporiť dá (Podrška pukovníku! Podržavamo Šešelja! Srbija za Japan!).

Belehrad si príležitostne búrame (Parada Ponosa), večne opravujeme (kino Balkan, Narodni muzej, Muzej grada Beograda, Muzej savremene umetnosti a i.) a nikdy nedostavíme (Hram sv. Save).

Úteky a návraty. Dramatický Belehrad.

Podme sa hrať na schovky (slepú babu?), Haag chytá.

Na srbskú obhajobu: názory autorky sú subjektívne, zovšeobecňujúce a nespravodlivé.

Aneta Homzová

JAKÉ MI PŘIPADALO SRBSKO?

Nejdůležitější součástí každé země jsou lidé. A já mohu říci, že Srbsko může být na své obyvatele hrdé. Kamkoliv jsem přišel, bylo se mnou zacházeno jako s přítelem a vítaným hostem, lidé byli nápomocní, milí a neodmítli nic, o co jsem je požádal. Během své cesty jsem viděl například i vzrušující vystoupení tanečníků v lidových krojích. Připomnělo mi druh tance, jenž je v ČR chráněn zákonem jako součást národního dědictví.

Největší rozdíl je pravděpodobně v jídle a náboženství. Mladí lidé nemají s vírou žádné problémy a jsou ochotni následovat tradice svých předků. Chuť jídla byla mnohem sladší než u nás. Neznám recepty, ale pocít cukru jsem měl všude kolem sebe.

Co mne překvapilo, ve špatném slova smyslu, byl styl řízení Srbů. Řidiči se nestarají o chodce nebo parkování. Někdy parkují prakticky na křižovatkách, což jsem nikde jinde ve světě neviděl. Na závěr bych rád dodal, že jsem zažil pocit stejných historických kořenů. Mám na mysli to, že nebylo příliš komplikované rozumět nejenom jazyku, ale i podobnému způsobu myšlení.

Radek Mitáček

VELMI DLOUHÝ PŘÍBĚH PLNÝ RŮZNÝCH ZÁŽITKŮ A DOJMŮ

V krátkosti popsat krásy a odvrácenou tvář Srbska je téměř nadlidský výkon. Pokud mohu mluvit sama za sebe, pro mě je Srbsko velmi dlouhý příběh plný různých zážitků a dojmů, ať už kladných či záporných, nicméně tato země je pro mě srdeční záležitostí.

Pro mnoho Čechů ovšem pojem Srbsko představuje zemi spojenou s válečným konfliktem či dokonce s islámským světem. Co se týče balkánských zemí, povědomí o nich je velmi omezené a nemalý podíl na dezinformovanosti mají sama média. Pro Čechy Srbsko velký význam nemá, jelikož odtržením Černé Hory přišlo o přístup k moři a tím i o možnost tohoto typu turistického vyžití. Jako velkou nevýhodu bych považovala znemožnění vstupu Srbska do EU, myslím, že tím by se země více dostala do povědomí ostatních evropských států a zviditelnila tak své přednosti.

Domnívám se ale, že i když se zpožděním, bude časem Srbsko představovat jednu z žádaných turistických destinací. Cestovní kanceláře se stále snaží objevovat nové a neokoukané lokality, aby tak mohly oživit svoji nabídku. A právě v tomto ohledu by Srbsko mohlo být na seznamu nových turistických cílů. Díky své zachované přírodě, kulturní jedinečnosti a pohostinnosti místních obyvatel jsem přesvědčena, že Srbsko má opravdu mnoho co nabídnout.

Leňuša Wolfová

SRBSKO

Rozdíl mezi Českou republikou a Srbskem nejsou na první pohled markantní, nemůžeme se však zaměřovat na politicko-ekonomickou situaci, ale pouze jen na pohled běžného turisty. O Srbsko i celý Balkán se v dnešní době začíná zajímat stále větší počet lidí, ať už se jedná o literaturu, hudbu či různé potravinářské výrobky a lihoviny. Čeští turisté však o Srbsko nejeví větší zájem. Jako turisté, respektive „paštikáři“ jsem se proslavili v sousedním Chorvatsku. Podle mého názoru je škoda, že někteří Češi mají stále ve své paměti zafixované nedávné válečné události a k Srbsku pohlížejí s jistou nedůvěrou. Úkolem mladších generací tedy je, uvést situaci na pravou míru a snažit se znovu Srbsko přiblížit a otevřít více lidem.

Kamila Chalupová

KAKO OTKRIVAMO PREVODIOCE ILI ZAŠTO SE BOHEMISTI VIŠE NE TRUDE?

V ec deceniju se održava konkurs za najbolji studentski prevod sa češkog jezika koji se realizuje pod pokroviteljstvom Ambasade Češke Republike u Beogradu, a u saradnji sa Katedrom za češki jezik i književnost Filološkog fakulteta u Beogradu. Propozicije konkursa su uvek iste: obavezan prevod koji svi kandidati prevode i prevod književnog teksta po izboru. Uslov je da tekst do sada nije preveden na srpski i da autor pripada savremenoj češkoj književnosti. Prevodi se predaju šifrirano tj. anonimno, a pregleda ih višečlana komisija sastavljena od profesora sa Katedre i člana sa strane. Kriterijumi za ocenu prevoda su izbor teksta, težina teksta, kao i jezička, gramatička i stilska adekvatnost prevoda. Takođe, procenjuju se i kreativni kapaciteti prevodioca. Nagrade za najbolji prevod dodeljuje Ambasada Češke Republike, a najčešće se radi o plaćenom jednomesečnom kursu češkog jezika u Češkoj. Dok se ranijih godina na konkurs prijavljivalo u proseku oko deset kandidata, taj broj se poslednjih godina smanjivao. Tako je na konkursu 2010. godine učestvovalo samo troje studenata bohemistike. Prevodi su bili prilično ujednačenog kvaliteta. Ipak, izdvojio se pobednički prevod koji objavljujemo.

AKP

TEREZA BRDEČKOVÁ - UČITEL DĚJEPISU

Říká se, že láska je silnější než smrt. Nejsem si tím jist. Věci, které po sobě nechal Alan Sedlmajer ve škole - knihy, zapomenutý walkman, pero – byly pro mne živé dlouho po tom, co zemřel. Viděl jsem ho jasně před sebou nasazovat si sluchátka a číst, ačkoliv byl už tři měsíce mrtvý. Jeho slova mě budila ze sna. Jeho nápad s divadelní hrou mě nakonec přivedl k transkulturním tématům a k diskusím, k nimž bych se asi jinak neodhodlal. Alanovy myšlenky platí, přestože je sám nedotáhl ani nevyslovil, přestože to byla jenom semínka zavátá do mé mysli. Ale když odešla Marie, její slova něhy a lásky už neplatila, přestože Marie žije. Její slova lásky („řekni, že mě chceš, kdykoliv mě vidíš“, opakovala mi v noci) byla víc mrtvá, než kdyby je nikdy nebyla vyslovila.

A věci, s nimiž zacházela? Po měsíci se jejich smysl začal vytrácet. Moje láska se časem rozplynula ve smutek, který neměl už nic společného s Marií ani s touhou obecně. Ten smutek se zprvu podobal malému černému kráteru pod bránicí, ale postupně se šířil, až byl nekonečný a všudypřítomný. Bránil mi ráno vstát a večer usnout. Nic nedávalo smysl. Byl jsem

jako kotouč filmu, který někdo odprostředka vysypal z okna.

Pak jsem jednou šel do kavárny Louvre a tam jsem dostal záchvat. Říkal jsem věčnost, Charing Cross, hejno růží... a jenom já jsem věděl, že to má význam. Chtěl jsem najít a vyslovit pravdivá slova platná napořád, slova, z nichž se nemohou stát prošlé prášky. Ale taková slova nejsou. Slova vlastně nikdy nemohou platit napořád. Ani slovo věčně není provždycky. A protože tohle pomyšlení nesnáším, tak jsem blázen.

TEREZA BRDEČKOVA - UČITELJ ISTORIJE

Kažu da je ljubav jača od smrti. Nisam siguran u to. Stvari koje je za sobom u školi ostavio Alan Sedlmajer — knjige, zaboravljeni vokmen, pero — za mene su bile žive dugo nakon njegove smrti. Video sam ga jasno pred sobom kako stavlja slušalice i čita, iako je već tri meseca bio mrtav. Njegove reči su me budile iz sna. Njegova ideja o pozorišnom komadu me je na kraju dovela do transkulturnih tema i diskusija za koje se drugačije verovatno ne bih odlučio. Alanove misli važe iako ih sam nije ostvario niti izgovorio, iako je to bilo samo seme koje je zapahnulo moj um. Ali kad je Marija otišla, njene reči nežnosti i ljubavi više nisu važile, iako je Marija živa. Njene reči ljubavi („reci mi da me

želiš kad god me vidiš“, ponavljala mi je noću) su bile mrtve više nego da ih nikad nije izgovorila.

A stvari kojima je baratala? Njihov smisao je počeo da se gubi nakon mesec dana. Moja ljubav se vremenom raspršila u tugu koja nije imala ništa zajedničko ni sa Marijom ni sa čežnjom uopšte. Ta tuga je u početku ličila na mali, crni krater ispod dijafragme, ali se postepeno širio, dok nije postao beskonačan i sveprisutan. Ujutru mi nije davao da ustanem, a uveče da zaspim. Ništa nije imalo smisla. Bio sam poput filmskog kotura koji je neko usred filma bacio s prozora.

Potom sam jednom otišao u kafanu Luvr i tamo dobio napad. Govorio sam večnost, Charing Cross, mnoštvo ruža... i samo sam ja znao da to ima značenje. Hteo sam da pronađem i izgovorim iskrene reči koje će važiti zauvek, koje se ne mogu pretvoriti u lekove kojima je istekao rok trajanja. Ali takvih reči nema. Reči u stvari nikad ne mogu da važe zauvek. Ni reč večno nije zauvek. I zato što ne mogu da podnesem tu pomisao — ja sam lud.

Prevela Nevena Stojkov

POEZIJA

Uvreme kada omladina gotovo i ne obraća pažnju na pesništvo, naše katedre mogu da se pohvale čitavom niskom bisera nemerljivog sjaja. Veliki broj studenata bira pesništvo kao sredstvo izražavanja svojih misli, osećanja vezanih za trenutna događanja u ličnom životu, ali i kao odgovor na trenutna društvena dešavanja. Preplićući onaj unutarnji pesnikov svet sa spoljašnjim svetom, igrajući se jezikom, rečima, uspevaju da već rafinirana lirski osećanja utkaju u svoje pesme, neretko ostavljajući i osobeni epiloški žig nadahnut porukom. Upravo zbog skoro sasvim izgrađene poetike, opisati ih sve zajedno u uvom kratkom uvodu nije moguće. Zato Vam donosim izbor pesama koji će predstaviti kako njih, tako i njihovo pesništvo. Želim im da nastave da se usavršavaju kao poete i da zauvek sačuvaju ljubav prema poeziji.

Ivan Radić

Čtu knihu beze stran

Encyklopedii živých a mrtvých

Šílenců je víc a víc

Tykáme si

Impozantní svět, v němž se nic neděje

Neber to osobně, řek jsem nudě

Ale ja tě nesnaším, tak běž pryč

Seděla a voněla

Loňským větrem

Opakovala že ji

Vadi moje hlasité chrápání

Evropa je mnohem hezčí

Než jsi ty, snad s ní odejdu

Šedivej pohled a šedivej den

Toto město spí

I take chrápe jako ja

Nechal jsem ji, asi odešla

Asi se ne vrátí

Honza Veselý

Ne mogu ti doći

Noćas,
Bez tebe pučinom ovog grada.
U meni,
Još veća je tama.

Krenuh,
A ne znam ni kud ni kako.
Na putu,
Šta li me čeka tamo?

Želim,
Videti tvoje nasmejano lice.
Korakom,
Shvatam otkriti ga nećeš.

Okovi,
Stežu me, usporavaju i guše,
Brane,
Videti te noćas.

Ne mogu ti doći.

Jelena Kuzmić

Neprídem

Dnes večer,
Bez teba pustotou tohto mesta,
Vo mne,
Ešte väčšia tma.

Vydávam sa,
A neviem ako a kam.
Cesta,
Čo ma tam čaká?

Prialo by som si,
Vidieť tvoju usmiatu tvár.
Krok po kroku,
Zisťujem, že ju nespoznám.

Okovy,
Zovierajú ma, zväzujú a dusia.
Bránia mi,
vidieť ťa dnes v noci.

Nemôžem prísť.

Preveo Ivan Radić

Put ptice

Živim sa pticama i bregovima
u zaspalój dolini od snage vetrova
i na ruševinama nekog izmišljenog sveta
tamo gde sve postoji u jednoj reči
reči bez imena
reči bez sloga
kada se vrleti prepletu
u nepostojećim odsajjima
mir putem astralnih vrtova prozbori
u paperjastim koracima

Jelena Bujak

Ptačí pouť

Žiju s ptáky a kopci
v ospalém údolí, ze síly větrů
a na rozvalinách jakéhosi vymyšleného světa
tam, kde se všechno nachází v jednom slově
bezejmenném slově
neslabičném slově
když se útesy propletou
neexistujícími odlesky
klid promlouvá astrálními zahradami
v chomáčkových krocích

Přeložil Zjek

061

...
K ránu jsem splýval
(s) vlnami tvé díry
čili
pekáče buchtý paňmámy
má dáti – nedá mi
čerstvě z pece

Lížu ránu
tu tvou oduševnělou
slzy se mi zasekly v mezistehní předpeklí

K ránu jsem zplival
a slinil
tvůj viny/il

a zpíval

Zjek

Guska

Snažna krila
meko perje
elegantni
dugi vrat
zrakom leti
vodom pljuska
tako mlada
a već guska

House

Mocná křídla
brka hebká
elegantní
dlouhý krk
vzduchem letí
vodu čeří
ejhle mládě
bez pápěří

Duško Trifunović

překlad Zjek + Njetka

061

VETROPLACH

Vetroplach - Pandora

Rád ťa skúmam vždy, keď spíš
 Vidím, čo ty nevidíš
 Trochu ako skrývanie
 Ja ťa vidím, ty mňa nie
 Nevadí, že sám tu bdiem, ok
 Prezrádzaš, čo vedieť chcem
 Akýsi starý vynil nám tu hrá
 Taká zvláštna pohoda
 Pieseň tejto podobná...

Vetroplach je nastao u Bratislavi 2002. godine. Stalan sastav čine Jozef Vrábel (vokal/bas gitara), Tomáš Vagaský (gitara), Mišo Veselský (klavijature/vokal) i Ján Čunderlík (bubnjevi). Zapaženi su već na prvom koncertu koji je okarakterisan kao bizaran ali drag. Svirali su svoje autorske pesme ali i obrade omiljenih grupa kao što su *Light my fire (The Doors)*, *Karma Police (Radiohead)*, *Song 2 (Blur)*... Najvidljiviji uticaj u njihovoj muzici je onaj koji su ostavile grupe *Radiohead*, *Oasis* i *Blur*, što ih objektivno svrstava u britpop ali samo toliko koliko im dopušta njihova konstantna potreba za eksperimentisanjem, pronalaženjem novih načina izraza i praćenjem novih tendencija u muzici. Upravo ta želja za samodokazivanjem i hrabrost u eksperimentisanju čini njihove pesme vrednim slušanja. Ono što je zanimljivo za njihove tekstove je način na koji se bave svakodnevnim stvarima, problemima, ljubavlju, životom... Njihovi albumi su savršeno ukomponovane celine gde se svaka nota dobro uklapa u sistem koji isijava savršenstvom.

Prvi album su izdali 2004. godine pošto su pobedili na Coca-Cola Popstar takmičenju. Album

se zvao *Ako ste umorni od jednobojnih zmajeva (Ak vás omrzeli jednofarebné šarkany)*, drugi album su izdali pod nazivom *Unisex*, a treći su izdali 2009. godine pod nazivom *Sitnice (Maličkosti)*. Pisma *Tancuj, tancuj* je bila 6 meseci na listi Airplay TOP 100 (bili su 36 nedelja na 20 mestu). Spot za istu pesmu je bio na prvom mestu na slovačkim televizijama (JOJ i STV).

Iskreno, teško je izdvojiti neku pesmu sa njihovih albuma jer su sve pesme jako kvalitetne i vredne pažnje. Mogu samo da vam predložim par numera od kojih biste krenuli u otkrivanje ove fenomenalne grupe. To su *Tancuj, tancuj*, *Nova* i definitivno *Pandora*.

Darko Dobeš

Intervju :

☐ **Vyhrali ste sút'až PopStar, cítíte sa byť hviezdami?**

Veslo: Nie. Na to je Slovensko veľmi malé, aby sa z nás teraz stali veľké hviezdy.

Jozef: Na Slovensku nie sú hviezdy. Sú tu viac alebo menej známi ľudia alebo známe osobnosti...

☐ **Cítíte sa byť známymi ľuďmi?**

Jozef: Zatiaľ nie.

☐ **Čiže vás "neobľážu" obdivovateľky so žiadosťami o autogram?**

Veslo: Nie, ale skúste sa spýtať o rok.

☐ **Prečo ste kapelu nazvali Vetroplach?**

Veslo: Jedného kamaráta, bubeníka, sme sa pýtali na iného bubeníka, či by mohol s nami hrať. Jozef sa na neho pýtal, aký je bubeník a kamarát mu povedal, že taký ako človek - taký vetroplach.

Jozef: Toho bubeníka sme potom vzali aj s názvom.

JDEME NA JEDNO, DO VAGONŮ . . .

(PAR REČI O FILIPU TOPOLU)

O gradu. O mraku. O devojkama koje odlaze. O devojkama koje puše skupe cigarete. O promaji u prolazu metroa. O Merilin Monro. O proživljenom malom rekvijemu, o ulici, ubistvu, smehu i paranoji. O dugim razgovorima i dugom mamurluku. O trinaestoj ili četrnaestoj cigareti. O alkoholu.

Sedimo u klubu Vagon, u nekom glavnom gradu. Neko svira večeras? Da, naravno, Psi Vojaci. Lokal je ispunjen oblacima dima. Popili smo nekoliko piva. Gde su im gitare? Nemaju gitare — samo bubanj, bas i Filip Topol. On će svirati klavir. Filip Topol, obučen u somotske pantalone i bež košulju sa zavrnutim rukavima. Magija nekih čudnih harmonija i čvrstih bas-linija. Hrapav i promukao glas, tog čoveka za klavir, čuje se u prostoriji prepunoj dima. Kakva šteta što ne razumem češki! O čemu on to zapravo peva? O gradu . . . o mraku . . . On je u stvari ovaj grad. Ne može to svako da razume. Moraš mu biti blizak, po senzibilitetu, mislim. Ako se nisi nikad napio ili nisi prošetao pored ove reke ili nisi poljubio stanovnicu ovog grada, onda i ne pokušavaj. Dobro. Plaćam pivo, ispričaj mi još nešto o njemu. Prvi put je nastupio kada mu je

bilo trinaest godina, zamisli, trinaest godina! Bilo je to sa grupom Plastic People Of the Universe. Underground. Valjda je tada postao buntovnik. Otpеваo je četiri pesme koje je napisao njegov brat, poznati pisac, Jahim Topol. Potom je sa drugovima iz škole oformio sastav Psi Vojaci. Dugo vremena im je zbog tekstova, koje je Filip već tada počeo sam da piše, bio zabranjen svaki vid javnog nastupa. Onda je prošao komunizam. Od 1990. godine počinju da rade kao prava grupa. Izdaju albume i imaju mnogo češće nastupe. Kao što vidiš i dalje sviraju. I dalje su odlični. Zaista jesu. Čovek jednostavno poseduje nesvakidašnju harizmu. Energija. Nastup stiže do tačke vrhunca. Topol gromoglasno priča svoju priču. Popili smo još nekoliko piva. Baš je šteta što ne razumem češki! O čemu on to zapravo peva?

O gradu. O mraku. O devojkama koje odlaze. O devojkama koje puše skupe cigarete. O promaji u prolazu metroa. O Merilin Monro. O proživljenom malom rekvijemu, o ulici, ubistvu, smehu i paranoji. O dugim razgovorima i dugom mamurluku. O trinaestoj ili četrnaestoj cigareti. O alkoholu.

Milan Stevanović

EKSKURZIJA

Umorni od prethodnog dana i tog jutra smo se spakovali u autobus i krenuli u dalji obilazak, u nadi da ćemo ukrasti bar malo sna dok ne stignemo do odredišta. Nekima je to i pošlo za rukom. Nakon što smo se zaustavili i izašli, dočekala nas je radosna vest da tu nije kraj, već da nas do pećine, koju je taj dan trebalo da posetimo, čeka još nešto više od dva kilometra pešačenja. Krenuli smo, pomalo mrzovoljno i sa mislima — bolje bi bilo da nas tamo čeka nešto vredno ovog umora. Razočaranju nije bilo mesta, čekalo nas je i više od toga.

Punkevena pećina impresionirala nas je svojim masivnim kupolama i dugačkim hodnicima, u kojima smo videli brojna kraška obeležja — stalaktite i stalagmite. Nije to bio jedan od onih obilazaka koji vas oduševi u par sekundi, a onda se već nađete na izlazu. Put kroz ovu pećinu vodio nas je uzanim hodnicima u sve lepše prostorije, koje su bile pune neobičnih figura od kamena, a svaka je imala posebnu priču. Već na samom ulasku počeli su da bljeskaju blicevi aparata, u želji da se barem nešto od ovoga

trajno zabeleži. Premda je to, što zbog slabog svetla, što zbog promrzlih prstića, samo ponekom uspelo.

Dok smo šetali kroz hodnike pećine, čuli su se uzdasi divljenja. Iako je hladnoća, zbog onih minornih sedam stepeni unutar pećine, već počela da štipa, nismo se dali. Nakon hoda kroz pećinu, čekala nas je i vožnja motornim čamcima. Prolazili smo kroz još neke odaje ove pećine, a ispod nas se nalazila podzemna reka, pod imenom Punkva. Kraj ove vožnje značio je i izlazak iz pećine.

Pošto smo se malo zagrejali, čekala nas je vožnja žičarom, kojom smo stigli do vrha provalije Maccoha, čak 138 metara duboke. Ponovo pogled na prirodnu lepotu koja mami uzdahe, a nekima je možda ta lepota odagnala i strah od visine. Još jedno prirodno čudo Moravskog kraša.

Kasnije smo krenuli put Brna. Umorni i pospani, ali bogatiji za iskustvo više i za nekoliko divnih fotografija u aparatima. Naravno, ukoliko ste uspeli lepo da fotografirate.

Irena Lazović

29. 04.

Napokon. Stigli smo u srce Češke Republike, u Prag. Kad sam izašao iz autobusa, primetio sam vekovima stare zgrade, kuće, ulice. Nakon što smo posetili Srpsku ambasadu, prošetali smo se Nerudinom ulicom u kojoj smo videli i Nerudino prebivalište. Još u Ambasadi smo saznali da je Prag, svoj nadimak Zlatni grad dobio zbog zlatnih detalja na gradjevinama. Na putu do katedrale Svetog Vito, moj lični zadatak bio je da pronađem te zlatne detalje. Pominjem katedralu zato što me je najviše fascinirala. Kad smo prošli tunnel, ispred mene se našla građevina iz bajke. Dirnula me je aura ovog mesta i pažnja posvećena najmanjem detalju. Nastavili smo putem ka metrou, odakle smo i počeli našu šetnju. Usput smo nailazili na prijatnije ljude koji su bili prerušeni tako da se ne razlikuju od spomenika. Jedan od njih uputio nam je prijatan gest, a mi smo ubacili po koju krunu u njegovu škrinju. Neverovatna gužva na Karlovom mostu nije nam dozvolila da u potpunosti uživamo u prizorima oko nas. Zajednička šetnja se završila posetom kafani nedaleko od Karlovog mosta. Odmor u prijatnoj atmosferi začinio je utopenec — specijalitet preporučljiv da se jede uz pivo. Slobodno vreme koje smo imali je najbrže prošlo. Našli smo se na Vaclavskom trgu, gde smo sačekali autobus koji nas je vratio u Brno. Nisam posetio Kafkin muzej niti Hrabalovu omiljenu pivnicu, nisam probao čuvene kobasice niti neke od knedlica, ali neću žaliti zbog toga, jer to planiram da uradim kad budem u sledećoj poseti ovom prelepom gradu.

Aleksandar Spasov

30. 04.

Posle Praga koji je prelep, mislili smo da nećemo videti nista lepše. Sve je počelo u Mikulčicama gde smo posetili iskopine Velike Moravske, videli smo nekolicinu crkava različitog stila. Vizuelna projekcija nas je na tren odvela u davno vreme. Put do zamka Lednjice je brzo prošao, jer smo bili pod utiskom onoga što smo videli. Zastao nam je dah, kada smo videli tog žutog leptana kako gordo i ponosito stoji, svesno oduzimajući dah. Žuti zamak zavodio je posetioce i terao ih da ponovo dođu. Prolazili smo njegovim odajama, a on se šepurio, imajući šta da pokaže. Upijali smo svaki delić, ogledalo koje oduzima zube i kosu, stepenice napravljene od samo jednog hrasta, portreti velikana toga vremena i najlepša od svega — botanička bašta. Sva ta lepota ne može se opisati — mora se osetiti. Kraj dana začinili smo odlaskom u vinariju Pavla Košuljića sa nasim profesorom Jaromirom. Veče je bilo neponovljivo i jedinstveno.

Sanja Starčević

01. 05.

Dragi moj lenjivče,

Moram da primetim da ovaj dan za mene nije imao kraj, a čini mi se da je počeo pre 26 sati. U Kraljicama se još jednom pokazalo očigledno – Jaromir je znao više od vodiča! A ja sam, posle dve jutarnje kafe, uspela da u Tržebiču poluzatvorenih očiju osmotrim sinagogu i tek poneki detalj njene unutrašnjosti. Tišinu, koja mi je bila više nego potrebna, najviše su remetili konstantni usklici oduševljenja i škljocanja aparata, jer osim nas, mladih istraživača – turista, gradić je bio preplavljen, svima znanim, japanskim turistima.

Posle dugog dana obilaženja, smažený sýr i krokety dali su mi snage da se priprelim za izlazak sa studentima balkanistike te večeri. Jedna od studentkinja je okupila sve svoje kolege i organizovala druženje u pabu, a na nama je bilo samo da im se pridružimo. Po ulasku u pab sve nas je preplavilo oduševljenje zbog točilica na stolovima – kakav novitet za nas. Ipak, trebalo nam je nekoliko čaša piva da usavršimo tehniku sipanja, a da pene bude manje od polovine čaše. To nam je bila dobra praksa, jer ukoliko ne uspemo da se zaposlimo kao filolozi uvek nas čeka posao barmena u češkim pabovima.

Olakšavajuća okolnost je bila što su studenti balkanistike znali srpski jezik tako da većih problema u komunikaciji nije bilo, a mi smo bili pošteđeni dodatnog truda da se služimo stranim jezikom. I naravno, kad se toliko balkanskih duša nađe na jednom mestu sve se

završi pesmom. Umešni harmonikaš Jozef Keler sviranjem je pratio slavujске glasove koji su izvodili srpsku narodnu pesmu. Više puta! Nije se dalo izbrojati.

Kada je u pabu samo još automat za cigarete radio, odlučili smo da zabavu premestimo na drugo mesto. Kad gle čuda! Nedelja večer, prvi maj, a ništa ne radi. Kultura zapada na koju nismo navikli. Ipak, to nas nije sprečilo da nađemo drugi pab koji radi od jutra do sutra. Ostatak večeri, ili bolje reći jutro, smo proveli tamo, a onda smo se vratili u sobe gde je najzad ovaj dan dobio epilog za mene – 4 sata beauty sleep-a.

Marina Ercegović, Majda Kovačević

02. 05.

Dan kada se naša pustolovina privela kraju. Bratislava — grad željan sporta, a najviše hokeja. Navijačke zastave se vijore iz svakog kafića. Bratislava je grad prelepih građevina i pitomih ljudi. Ispred Narodnog pozorišta najviše turista, a među njima i mi. Fontana, crkva, trg, momak sa fujarom samo su delić čarolije u kojoj smo bili par sati. Nismo imali vremena da vidimo svaki deo te čarolije, jer su knjige ipak naša najveća ljubav, pa nam je vreme stalo kada smo ušli u jednu od knjižara.

Sanja Starčević

ČESKOSLOVENSKÁ LITERATURA PO ROCE 1989

Ačkoli se to na první pohled jeví mírně nelogické, československou literaturu po roce 1989 nelze definovat bez znalostí politické a literární situace na našem území před tímto rokem.

Na začátek této ministudie mi dovoďte připomenout důležité historické milníky, které měly zásadní vliv na literární produkci v poválečném Československu. Za první zásadní mezník lze označit únorový komunistický puč z roku 1948, jenž de facto předznamenal nedemokratické směřování našich zemí - tedy diktaturu, názorovou nesvobodu a mnohdy nelidské represe. V tomto roce (na Slovensku již v roce 1945) zároveň odešlo do exilu mnoho intelektuálních a uměleckých špiček. Po tvrdém represivním období padesátých let svitla Československu malá „renesanční“ naděje v relativně svobodných letech šedesátých. Okupace vojsky států Varšavské smlouvy v srpnu 1968 však znamenala přítrž těmto probouzejícím se demokratickým snahám. Následovala druhá

vlna emigrace. O normalizačním (rozuměj nesvobodném) směřování naší společnosti bylo definitivně rozhodnuto v dubnu 1969. Posledním klíčovým pojmem je Sametová revoluce, která proběhla na sklonku roku 1989. Revoluční listopadové změny znamenaly nejen zásadní společensko-politický obrat, ale i obrovský zásah do stávající situace na poli literárním.

Se zánikem cenzury padají i mnohé další bariéry. Nejvíce je to patrné zejména na proměně postavení autora, jenž je najednou zbaven ideologické zátěže, neboť se od něj vyžadoval mimo jiné i mimoliterární postoj. Trefně to vystihuje výrok Dominika Tatarky: „Socialistický spisovatel je státním spisovatelem“.

Moderní československá literatura, kterou můžeme ohraničit relativně krátkou koexistencí Čechů a Slováků v soustátí z let 1989 až 1993, nese některé specifické znaky. Prvním a nejdůležitějším je fakt, že se sjednotily tři dosud existující literární proudy. K oficiálně vydávané

literatuře se tak přidává i literární produkce exilová a samizdatová, resp. undergroundová, jež se před rokem '89 ke čtenáři dostávala bez účasti soudobých oficiálních nakladatelství. K literatuře tolerované se přidala oficiální vydání děl samizdatových a undergroundových, stejně jako knihy autorů disentu či exilových. Druhým faktem je, že se na literárním trhu objevuje, řekněme, nesourodá změť knih. Od divokých (tzv. horkou jehlou ušitých) edic přes seriózní vydání až po brakovou literaturu nejhrubšího zrna. Upřednostňuje se zejména vydávání děl z exilu a samizdatu, která byla oficiálním režimem vyřazena z knihoven i učebních osnov. Významné místo si nachází rovněž publicistika či memoárová literatura, která vlastně supluje ještě nenapsané dějiny. Objevují se nová nakladatelství (z předrevolučních padesáti to je na začátku devadesátých let dva a půl tisíce), časopisy a noviny. Překlenovací období, v němž se ke čtenáři dostávají díla „zpožděně vydaná“, střídá záhy nehynoucí český surrealismus a díla koketující s kafkovskou absurditou. Velmi rychle poté se česká a slovenská literatura svým charakterem „nalepila“ na evropský postmodernismus, jenž bývá nejčastěji charakterizován svými typickými znaky: dekonstrukcí, aluzemi, mystifikací, detabuizací či filozofií hermetismu.

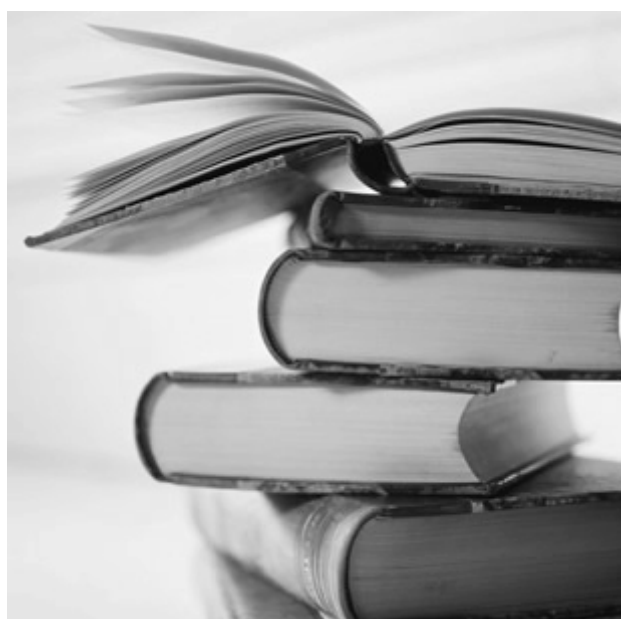
Rozdělení Československa mělo na literární scénu pouze nepatrný vliv. Dnes se však stále více ukazuje, že český literární trh je životaschopnější, o čemž svědčí i podstatné zastoupení českých knih (rozuměj psaných česky) na trhu slovenském. Pro Čechy je na druhé straně značný problém zorientovat se v literární produkci slovenské, neboť v opačném směru do Česka proudí pouze zlomek literatury našich

sousedů. Čestnou výjimkou budiž knihkupectví Slovenská kniha v Praze.

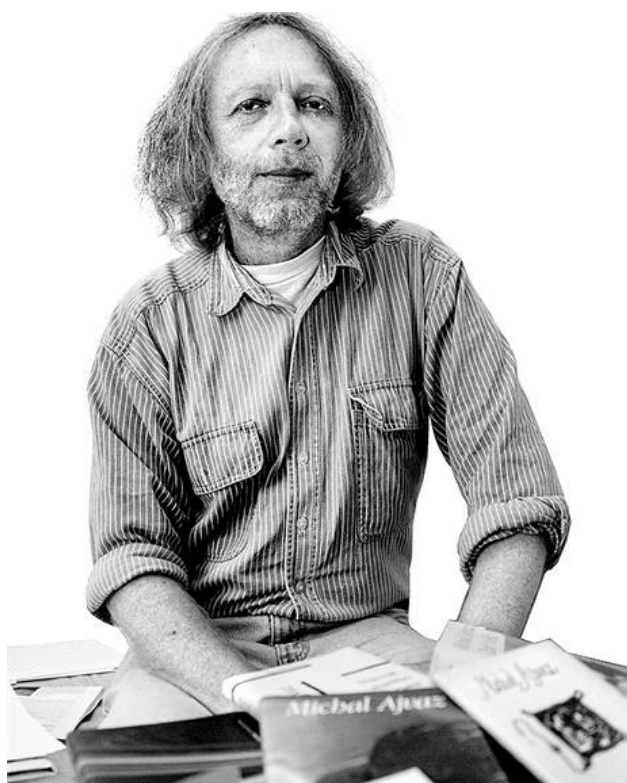
„Dlouhá“ historie vzájemného ovlivňování české a slovenské literatury přetrvala relativně i do dnešních dnů, dnes však spíše ve formě pozitivního konkurenčního soupeření. Československou polistopadovou literaturu můžeme víceméně považovat za homogenní celek lišící se jen nepatrně. Jednou z mála odchylek, jimiž se slovenská literární produkce liší od české, je výrazné zastoupení nacionálně laděné prózy (včetně oživení historických mýtů a legend) a křesťansky orientované poezie.

Současný literární trh lze směle označit za přehlacený a čtenář nemá šanci se v něm orientovat. Neustále se zvyšuje počet vydávaných titulů, v beletrii roste množství překladů, přičemž výsadní postavení mezi nimi (co do počtu) zaujímá anglicky psaná literatura. Československá literatura se tak za relativně krátkou dobu navrátila na své původní (nikoli nevýznamné) místo v kontextu evropské literatury. Poslední desetiletí však ještě stále čeká na své kritické posouzení.

Zjek

DRUGI GRAD – DRUGI SVET

U današnje vreme je vrlo teško biti popularan pisac, a da se pri tom ne potčinite zakonima koji kažu da se kvalitet knjige meri kvantitetom njenog tiraža. Kako je onda Mihal Ajvaz uspeo u tome? Učinio je to svojom originalnošću, savremenim i filozofskim pristupom. Radnja njegovih dela je razvijena i vrlo dinamična, smeštena u savremene i naočigled svakodnevnne i obične situacije. Ali da biste ušli u svet Mihalaja Ajvaza, morate se upoznati sa njegovim shvatanjem sveta kao lavirinta, u kom su pojedini putevi slepe ulice, dok će vas drugi odvesti do izlaza, tj. do nekog novog saznanja ili otkrića. Spajajući fantastične i realne motive, preplićući ih vremenski i

prostorno, Ajvaz navodi čitaoca da se zapita šta je zapravo iluzija, a šta stvarnost.

U delu „Druhé město“ Ajvaz nam otkriva postojanje još jednog, naizgled neprimetnog grada u Pragu. Neimenovani protagonista otkriva taj novi svet, fantastičan i nadrealan. Krećući se na na granici oba sveta shvata da realnost nije jednoznačna i da stvara lavirint iz kog izlaza nema.

„Često mislim o tome, da svet u kome živi, može biti u tesnoj vezi, može se neposredno preplitati sa našim svetom, zato što se njegova ispunjenost prostire tamo gde u našem svetu vidimo samo prazninu, a njegova praznina je kod nas ispunjenost...“¹

Ova knjiga je vodič kroz jedan drugačiji Prag I upoznaje nas sa mestom gde biblioteke mogu da se pretvore u džunglu, životinjama koje govore, tajnim prolazima i živim statuama. Ajvaz na taj način stvara mit o Pragu jer u stvarima toliko poznatim otkriva drugi svet, novu realnost.

Poruke koje sadrži roman, kako je i sam Ajvaz rekao, svako će protumačiti na sebi svojstven način. Ova knjiga će vas naučiti da stvari i ljude ne posmatrate nemarno i površno, jer ništa nije tako jednostavno, kako se na prvi pogled čini. Na kraju, ako se zadesite kao turista u Pragu, definitivno će vam probuditi maštu i naterati vas da tajna mesta, spomenuta u knjizi, potražite i sami.

¹AJVAZ, Michal. Druhé město. Brno: Petrov, 2005, str. 43.

„Často myslím na to, že svět, ve kterém žije, může být v těsné blízkosti, může se přímo prolínat s naším světem, protože jeho plnosti se prostírají tam, kde v našem světě vidíme jen prázdno, a jeho prázdno je u nás plností...“

„Je možné, že v naší těsné blízkosti existuje svět, který tak překypuje podivným životem, který tu snad byl dříve než naše město a o kterém přitom vůbec nevíme? Čím víc jsem o tom přemýšlel, tím víc jsem připouštěl, že to docela dobře možné je, že to odpovídá našemu způsobu života, tomu, jak žijeme uvnitř vymezených kruhů, které se bojíme opustit.“²

„Da li je moguće je da u našoj neposrednoj blizini postoji svet, koji obiluje čudnim životom, koji je tu možda bio pre našeg gradai o kome pritom ništa ne znamo? Što sam više o tome razmišljao, sve više sam se mirio sa tim da je možda sasvim moguće da to odgovara našem načinu života, tome, kako živimo unutar ograničenih krugova koje se bojimo da napustimo.“

„Teď jsem věděl, že do druhého města může vstoupit jen ten, kdo odchází s vědomím, že cesta, na kterou se vydává, nemá žádný smysl, protože smysl znamená místo ve tkáni vztahů vytvářejících domov, že dokonce není ani nesmyslná, protože nesmyslnost je jen doplňkem smyslu a patří do jeho světa. Neklid, který se rodil z vědomí, že všechna svědectví o druhém městě si odporují, se rozplynul. Pochopil jsem, že mé úsilí sjednotit noční výklady ve světle dne bylo jen projevem touhy začlenit druhé město do známého řádu, proměnit je v kolonii domova, a tím je podmanit a zrušit. Neřešitelná otázka se vyřešila tím, že přestala být otázkou.“³

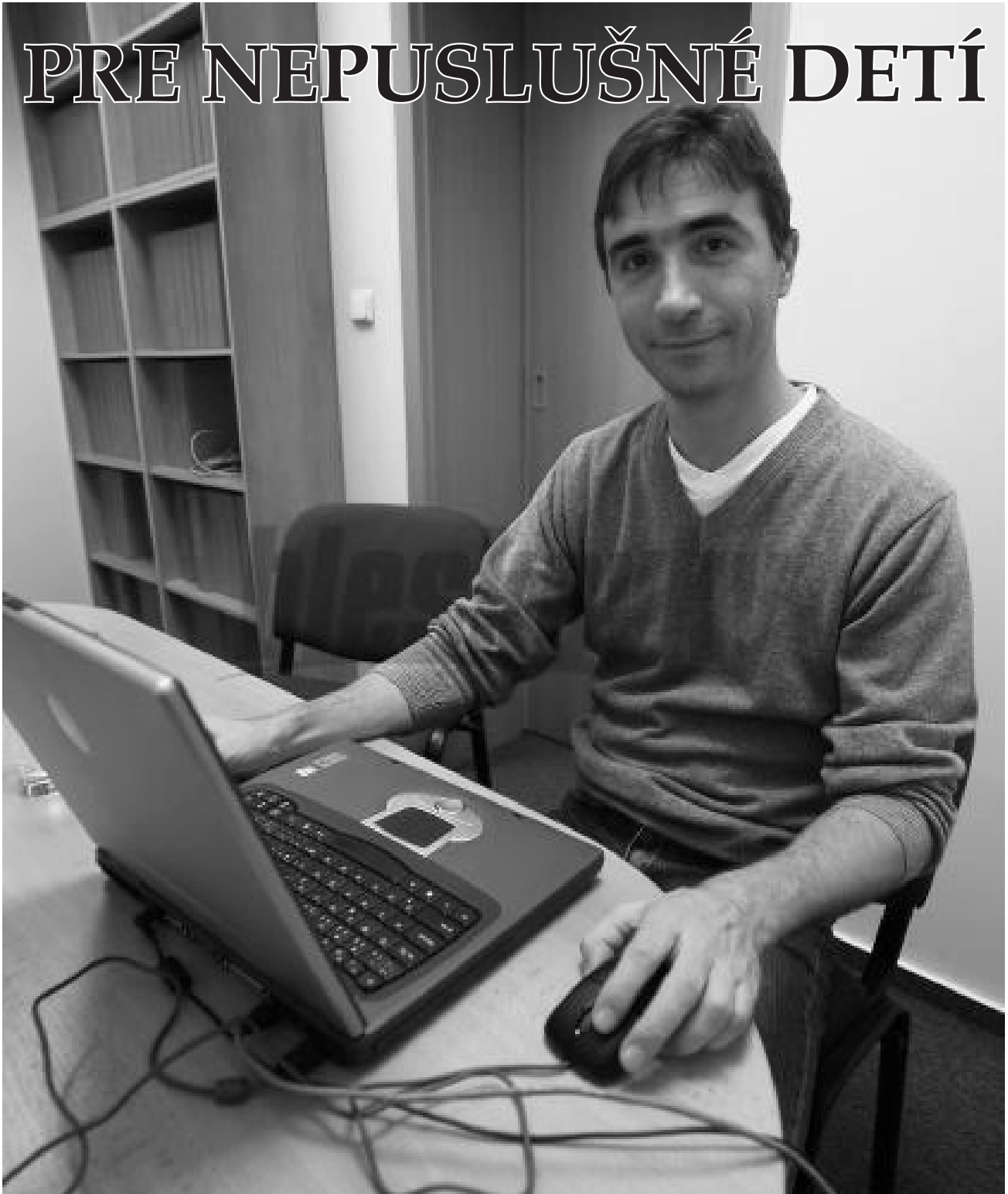
„Tada sam znao da u drugi grad može ući samo onaj, ko kreće sa svešču da put na koji je pošao nema nikakav smisao. Zato što smisao označava mesto u tkanju veza koje stvaraju domove, da do kraja nije ni besmislen. Zato što je besmislenost samo dopuna smisla i pripada njegovom svetu. Nemir koji se rodio iz saznanja da su sva svedočenja o drugom gradu protivrečna, raspršio se. Shvato sam da je moj napor da sjedinim noćna zbivanja u svetlu dana bio samo ispoljavanje želje da uključim drugi grad u poznati poredak, da ga promenim u koloniju kuća i time ga potčinim i uništím. Nerešivo pitanje se rešilo time što je prestalo da bude pitanje“

Marina Ercegović i Milan Mladenović

²AJVAZ, Michal, “Druhé město“, Nakladatelství Petrov, Brno 2005, str.63

³AJVAZ, Michal, “Druhé město“, Nakladatelství Petrov, Brno 2005, str.165-166

PRE NEPUSLUŠNÉ DETÍ

Dušán Taragel, svestrana ličnost, kako u biranju zaposlenja (radio je kao stražar, pogonski tehničar, sedam godina je radio u vodovodu i kanalizaciji, tri godine kao muzički urednik u češkom radiju...), tako i u svom književnom opusu (priče za decu, dijalozi za strip, svojevrsni priručnik kako izvršiti ubistvo, filmski scenario).

Kako sam kaže, počeo je da piše u prvom razredu osnovne škole (M, ma, mama...). Ozbiljno počinje da se bavi pisanjem tek sa dvadeset šest godina, kada je bio u odgovarajućoj dobi da bi čovek postao pisac. Debitovao je knjigom „Priče za neposlušnu decu i njihove brižne roditelje“ 1997. godine. U spoluautorstvu sa Petrom Piščanjekom, sa kojim je svirao u

kultnoj pank-džez grupi „Devinska nova vec“, izdao je zbirku pripovedaka „Sekirom i nožem“. Taragel je pokretač i sastavljač dve antologije pripovedaka o seksu, „Seks na slovački način 1 i 2“, gde se javljaju brojni kvalitetni slovački autori, mladi, ali i oni nešto duže prisutni na slovačkoj literarnoj sceni. Pisao je i piše za mnoge časopise, a njegov vedar duh i izvanredan smisao za humor su vidljivi u onlajn prepisci sa čitateljima dostupnoj u celosti na www.topky.sk.

Osobne karakteristike njegovog dela su parodijski pristup u korišćenju kritičkim i socijalističkim realizmom, inspirisanost takozvanom niskom književnošću (erotskom, špijunskom), ubedljiv prikaz apsurdnosti sveta i želje pojedinca za moći i manipulisanjem drugima. Kao primer njegovog stvaralaštva donosimo odlomak njegove pripovetke „Sazrevanje“ koja je takodje dostupna u celosti na www.literarnyklub.sk.

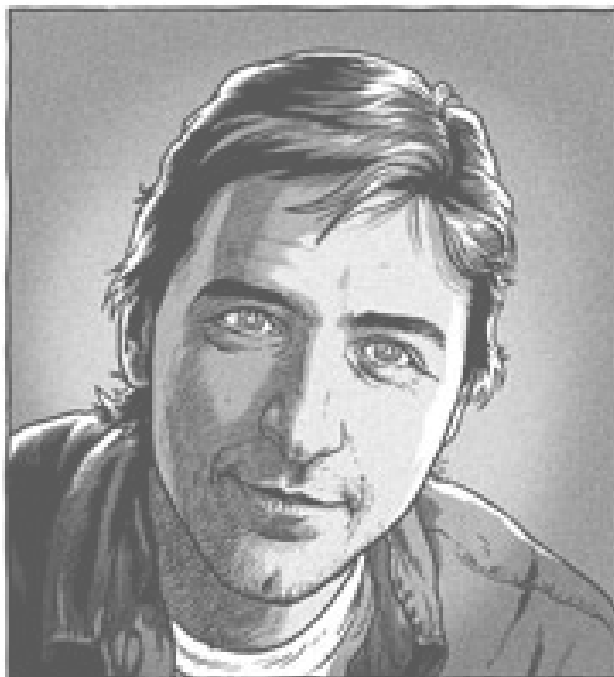
DUŠAN TARAGEL – DOSPIEVANIE

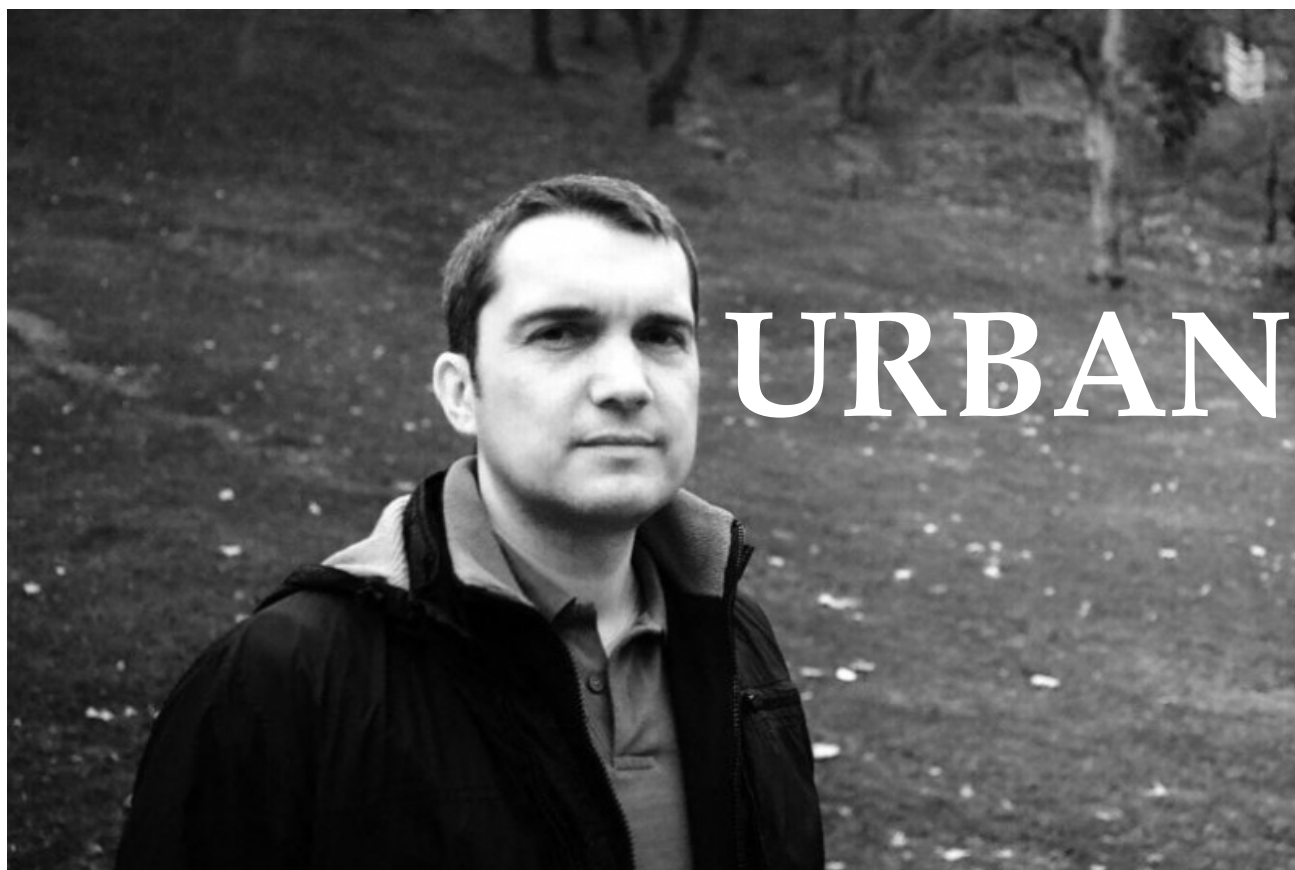
V marci jej pridelili diplomovéhó konzultanta, asistenta z katedry. Mal po štyridsiatke, bol ženatý a ona zistila, že ju priťahuje. Veľmi cháпavo komentoval jej texty. Odhaľoval jej rôzne súvislosti v problematike, ktorou sa zaoberala: kadenciál vo vetných príčastiach mužského rodu. Neskôr ju pozval na spoločný výlet autom. V máji ju prvýkrát bozkával a ona sa nevedela rozhodnúť: áno alebo nie? Leto sa blížilo a ona si povedala, že áno. Keď jej navrhol spoločný víkend v známom horskom hoteli, len prikývla. Bola na to zrelá. Po večeri si dali červené víno, potom spolu tancovali a napokon šli na izbu. Bozkávali sa, potom ju vyzliekol a zatiahol pod sprchu. Tam konečne videla aj jeho žilnatý úd. Na chrbát jej šľahala horúca voda, kľakla si a chytila ho ruky. Bol vztýčený a pevný. Žilnatý. Bol pružný. Vzala ho úst. Nemal žiadnu chuť. Zvuk dopadajúcej vody začali prehlušovať vzdychy a výkriky asistenta z katedry. Cmúľala mu ho a potom ho začala sať. Cítila ako sa napol a ústa jej vyplnilo čosi teplé a lepkavé, nevedela čo s tým, prehltila to a počula, ako asistent kričí od rozkoše, na hlavu jej dopadala horúca voda a spomenula si, že aj o tomto čosi čítala v nejakom časopise, ale nevedela čo.

DUŠAN TARAGEL – SAZREVANJE

U martu su joj dodelili mentora za diplomski, asistenta sa katedre. Imao je preko četrdeset, bio je oženjen a ona je videla da je privlačni. Veoma bistro je komentarisao njene tekstove. Otkrivao joj je razne veze u problematici kojom se bavila: potencijal muškog roda u rečenicama budućeg vremena. Ubrzo ju je pozvao na izlet autom. U maju je prvi put ljubio a ona nije mogla da se odlučiti: da ili ne? Bližilo se leto kada je sebi rekla, da. Kad joj je predložio da provedu vikend u poznatom planinskom hotelu, samo je klimnula glavom. Bila je za to spremna. Posle večere su pili crno vino, potom plesali i napokon otišli u sobu. Ljubili su se, potom ju je skinuo i odvuкао pod tuš. Tamo je konačno videla njegov žilavi ud. Po leđima joj je šibala vrela voda. Kleknula je i uzela ga u ruke. Bio je dignut i čvrst. Žilav. Bio je savitljiv. Uzela ga je u usta. Nije imao nikakav ukus. Zvuk padajuće vode su počeli zaglušivati dahtaji i jecaji asistenta sa katedre. Dražila ga je usnama a onda je počela da ga sisa. Osetila je kako se napeo i usta joj je ispunilo nešto toplo i lepljivo, nije znala šta s tim, progutala je to i čula kako asistent vrišti od zadovoljstva. Na glavu joj je padala vrela voda, kad se setila da je o tome nešto čitala u nekom časopisu, ali nije znala šta.

Ivan Radić

Miloš Urban – jedinstvena ličnost na literarnoj sceni Češke. Rođen je 1967. godine u Sokolovu, a deo detinjstva proveo je u čehoslovačkoj ambasadi u Londonu. Godine 1992. apsolvirao je magistarske studije moderne filologije na Karlovom Univerzitetu i od tada radi kao urednik novina, prvo u novinama „Mladá fronta“, a potom od 2001. godine u novinama „Argo“. Debitovao je 1998. godine svojim prvim romanom „Poslední tečka za rukopisy“ u kojem na jedan komičan način prikazuje poznate češke rukopise kao falsifikate. Godine 1999. sledi roman „Sedmikostelí“, ujedno i autorov najuspešniji roman, preveden na deset jezika (u Španiji je ovaj roman bestseler). Sledi niz drugih kriminalističkih romana, a njegova najnovija knjiga izašla je 2011. godine u 3D izdanju i naziva se „Boletus Arcanus“.

Urbanova dela predstavljaju senzacionalne kriminalističke priče sačinjene od istorijskih elemenata. Autor u romanu „Sedmikostelí“, kao i u ostalim delima, unosi elemente mističnosti i surove realnosti. Njegova dela prožeta su avanturom i ubistvima. Prikazuje Prag i njegovu arhitekturu. Poznavanje tradicije i istorije je jedan od ključnih elemenata od kojih su sačinjeni njegovi romani.

Autorovi junaci razmišljaju o svom postojanju, ne traže samo smisao svog života, već tragaju za osnovnim ljudskim vrednostima, koje se u svetu današnjice postepeno gube.

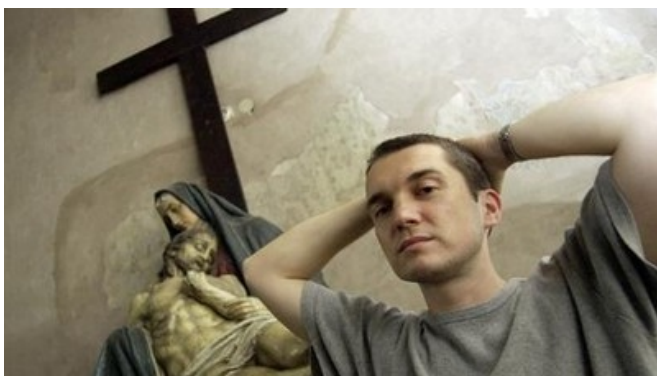
Urban deluje kao tipičan romanopisac, međutim, on svoje likove uvlači u jedan drugačiji svet, konfrontira prošla vremena sa dobom sadašnjice, a njegova dela u sebi sadrže dozu crnog humora. On je pisac koji ne prestaje da oslikava sve lepote Praga iz davnih vremena i ljubav prema starom Pragu uočljiva je u svim njegovim delima.

MILOŠ URBAN —SEDMIKOSTELÍ

„Konečně jsme stanuli pod lešením velkého zvonu. Hluk byl nesnesitelný, ještě chvíli a všichni tři bychom se vrhli do hlubin z oken věže, jen abychom mu unikli. Pro mračna zvířeného prachu nebylo téměř vidět, navíc nás oslepovalo slunce, které se tu tříštilo do tisíců odrazů na stěnách. Jasně se rýsoval pouze černý stín obrovského pavouka, zmítajícího se na dlouhém vláknu sem a tam. Přízrak...? Loutka na strašení dětí...? Jen člověk, ubohá oběť netvorů noci, k nimž sám náleží. Nešel z něj strach, ale strašné bylo, co s ním udělali. Škubal sebou jako

dřevěný maňásek, jednou stál na ruku a křepčil na hudbu zvonu, podruhé lezl po stěnách a potřetí plul vzduchoprázdne a mrskal se jako ryba na udici. Železné srdce udávalo takt a smýkalo jím sem a tam. Mezi zvonem a nohou oběti se napínal provaz.

Vrhli jsme se k němu, ale setrvačná síla ho opět odhodila na opačnou stranu a nanovo s ním udeřila o stěnu věžní komory. Když lano svým živým kyvadlem švihlo opět k nám, popadli jsme nešťastníka za paže a drželi, dokud se rozbušené srdce zvonu neuklidnilo. Naposledy s ním zaškubalo, doprava, doleva, a my jsme se pomalu zhoupli s ním jako rybáři na vlnách. Pak se zvon zastavil. Bolely uši, hlava, celé tělo.

Policisté ho drželi v náručí a já jsem přeřízl provaz. Zkrvavená hlava se kývala v úrovni našich prsou, oči byly pevně zavřené, pleť sinavá. Jen ústa svědčila o životě, vydávala slabé sténání. Opatrně jsme ho položili na podlahu. Byl v bezvědomí. Když jsem se ujistil, že dýchá, opatrně jsem prohmatal tělo a zběžně prohlédl břicho, zda nenajdu zlověstné podlitiny. Vypadalo to na potlučená, možná i polámaná žebra a nejspíš na otřes mozku, jak jím zvon nemilosrdně tloukl o kamenné zdi, ale beznadějný případ to očividně nebyl. Jeden z policistů zavolal vysílačkou na ústředí, aby za námi poslali záchranku.

Víc se nedalo dělat. Otřel jsem si kapesníkem tvář a narovnal záda, a tu jsem si povšiml, s jakou krutostí z muže udělali nedobrovolného zvoníka. Až potud jsme se domnívali, že jeho kotník vězí ve smyčce lana. Nyní jsme viděli, že lano prochází nohou.“

PREVOD:

„Konačno smo stigli ispod skele velikog zvonu. Buka je bila nepodnošljiva, još trenutak i svi bismo se, sa prozora kule, bacili u dubine, samo da bismo od nje pobegli. Zbog oblaka uzvitlane prašine skoro se ništa nije moglo videti, osim toga zaslepljivalo nas je sunce, koje se u hiljadu odraza odbijalo od zidova. Jasno se ocrtavala samo crna senka ogromnog pauka, koji se na dugoj niti koprao tamo-vamo. Avet...? Lutka kojom se plaše deca...? Samo čovek – jedna žrtva noćnih monstruma, kojima i sam pripada. Iz njega nije izbijao strah, ali je bilo strašno, šta su mu učinili. Trzao se kao drvena lutka, koja jedanput stoji na rukama i poskakuje po taktu zvonu, drugi put se je takt i cimalo ga tamo-vamo. Između zvonu i noge žrtve zatezao se konopac.

Bacili smo se ka njemu, ali ga je inercija odbacila na suprotnu stranu i ponovo njime udarila o zid kule. Kada je uže sa svojim živim klatnom opet poletelo ka nama, zgrabili smo nesrećnika za ruke i držali ga, sve dok se srce zvonu, koje je besumično lupalo, nije umirilo. Na kraju je, zajedno sa njim, trznulo levo-desno, a mi smo se zajedno sa njim lagano zaljuljali kao ribari na talasima. A onda se zvonu zaustavilo. Bolele su uši, glava, celo telo.

Policajci su ga držali u naručju, a ja sam presekao konopac. Krvava glava se njihala u visini naših grudi, oči su bile čvrsto zatvorene, boja kože pepeljasta. Samo su usta pokazivala znake života, ispuštala su jedva čujno stenjanje. Pažljivo smo ga položili na pod. Bio je u nesvesti. Kada sam se uverio da diše, pažljivo sam pregledao telo i letimice pregledao truh da nema opasnih podliva. Činilo se da ima nagnječena, možda i slomljena rebra, a najverovatnije i potres mozga, zato što je zvonu njime nemilosrdno udaralo o kamene zidove, ali očigledno se nije radilo o beznadežnom slučaju. Jedan od policajaca je putem radija pozvao centralu, kako bi nam poslali kola hitne pomoći.

Više se nije moglo učiniti, obrisao sam lice maramicom i ispravio leđa i tek tada sam primetio s kakvom svirepošću su od čoveka napravili nevoljnog zvonara. Sve do tad smo smatrali da se njegov skočni zglobov uhvatio u omču užeta. Sada smo videli da uže ide kroz nogu.“

Danica Todorović

**KTO NEVLÁDZE, NECH NEČÍTA.
KTO VLÁDZE, NECH SI PREČÍTA.**

Ko ne môže, neka ne číta, ko môže, neka prečíta.

Balla

Vladimir Balla je savremeni slovački pisac, rođen je u gradu Nove Zamky 8. 5. 1967.godine. Počeo je 1992. godine da objavljuje pripovetke u časopisima „Dotyky“ i „Literárny týždenník“. Vladimír Balla je jedan od najoriginalnijih prozaičara svoje generacije. Piše pripovetke ali i recenzije. Svoja dela potpisuje samo prezimenom a recenzije celim imenom.. Za zbirku pripovedaka „Leptokratia“ dobio je nagradu „Ivan Krasko“. U svojoj drugoj knjizi „Outsideria“ (1997) pokušao je da spoji prvobitno samostalno pripovetke u jednu celinu nalik romanu. Zatim je izdao zbirku kratke proze „Gravidita“(2000); „Tichý kút“(2001.); „Unglik“(2003.); „De la Cruz“(2005). Ballina najnovija knjiga ima naziv „Cudzí“(2008).

U središtu autorovog interesovanja uvek je unutrašnji svet čoveka, nesigurnog i zbunjenog. Njegovi likovi su deprimirani, njihovo mišljenje o sebi je negativno, prisutan je strah i nesigurnost. Ipak, Balla sve ovo uspeva da prikaže na izuzetno originalan, duhovit i zabavan način, što objašnjava popularnost njegovih dela od devedesetih godina do sada.

BALLA — FINANCIAL TIMES

„Nuž, kto je šťastný, spokojný a inteligentný, môže si dovoliť byť aj súcitný. My ostatní sa zadúšame nespočetnými druhmi nežičlivostí, zhnusení a zanovitostí. Ruka sa mi zachvela, keď som siahol do vnútorného vrečka bundy a vylovil knižočku Vom Wesen der Warhrheit od Martina Heideggera. Nezabúdajme, že hlupákom čítanie náročnej literatúry škodí. Začítal som sa. Chvíľu mi to škodilo, ale potom sa mi písmenká začali rozplývať pred očami, navyše, zaujala ma krv, ktorá kvapla z mojej spodnej pery na bielu stránku. Ďasno! Schmatol som vreckovku a jej cíp si vopchal do papule. Podfuk s čítaním zlyhal: kto uverí, že blázon s krvavou vreckovkou medzi zubami naozaj hľba o tom, či skrytie skrytého súcna vcelku vládne v odkrytí jednotlivého súcna, v odkrytí, ktoré sa ako zabudnutosť skrytia stáva scestím? Elegantný intelektuál? Elegantný intelektuál nie, neuverí. Aj tak súcitne – opäť súcit! – odvrátil zrak, venujúc sa obsahu svojho elegantného kufríka. Krvácanie som ako-tak zvládol, vreckovka putovala do smetiačika pod oknom. Za sklom sa mihlo žltó-oranžové osvetlenie ktorejsi neveľkej, bezvýznamnej stanice.

Rýchlik ňou presvišťal bez zmeny tempa. Napokon, trochu sme meškali. Elegán si skúmavo prezeral obsah kufrika. Zdalo sa, že ho ten obsah neuspokojuje. Poobzeral sa okolo seba a tvár sa mu náhle rozjasnila: na sedadle, od ktorého ho oddeľovala chodbička, ležali akési noviny. Hneď po nich siahol. Formát novín bol na naše pomery neobvykle veľký; hneď som sa sústredil na názov, vytlačený výraznými, štylizovanými písmenami na prednej strane: FINANCIAL TIMES. Bisťu! Toto ma naozaj tvrdo zasiahlo. Schúlil som sa do kľbka a „najradšej by som sa bol býval prepadol pod zem“, ako vravievame my, čo nám nikdy nezíde na um objavné prirovnanie. Takéto voľačo! Takýto intelektuál! Angličtina! Financie! Časy! Jednoducho, veľký svet, a on v spojení s týmto veľkým svetom. A čo som ja? A čo viem ja? A čo som dokázal ja? Ján

Birčák vraví, ty, Vladimír, ty píšeš takú „menšinovú“ literatúru. Takže menšinovú literatúru. Menšinová literatúra, to je to, čo som dokázal. Ten, čo sa zmohol iba na menšinovú literatúru, tu teraz civie na elegána s novinami, ktoré otvárajú brány do veľkého sveta, ak sa im, novinám, správne rozumie. Elegán si vyzul poltopánky. Nuž, medzinárodný rýchlik bol trochu prekúrený. Ja som sa svoje ťažké bagandže vyzuť neodvážil. Ani len na vyzúvanie sa v medzinárodných rýchlikoch nemám odvalu. Po očku sledujem elegána. Elegán sa chvíľu mocije s rozmernými FINANCIAL TIMES, postupne ale papiere predsa len poskladá do ním preferovaného tvaru. Noviny umiestni na protíahlé sedadlo a vyloží si na ne chodidlá. Ja sa zahľadím von oknom, hoci túto krajinu už naozaj veľmi dobre poznám.

BALLA — FINANCIAL TIMES

Dakle, ko je srećan, zadovoljan i inteligentan, sme sebi da dozvoli da bude i saosećajan. Mi ostali se gušimo bezbrojnim vidovima zluradosti, gnušanja i tvrdoglavosti. Ruka mi je zadržala kada sam posegao u unutrašnji džep jakne i ulovio knjižicu „O biti istine“ od Martina Hajdegera. Nemojmo zaboraviti da glupacima čitanje zahtevne literature škodi. Začitao sam se. Na trenutak mi je škodilo, ali potom su slova počela da mi se razlivaju pred očima, šta više, obuzela me je krv koja je kanula sa moje donje usne na belu stranicu. Desni! Ščepao sam maramicu i njen krak strpao u gubicu. Čitanjem sam se umirio. Ko bi poverovao da budala sa krvavom maramicom između zuba stvarno razmišlja o tome da li sakrivenost sakrivenog bitka zacelo vlada u otkrivenosti pojedinačnog bitka, u otkrivenosti koje kao zaboravljenost skrivenosti postaje stranputica? Elegantan intelektualac? Elegantni inetelektualac ne, ne bi poverovao. I tako saosećajno — opet saosećanje! — sklonio je pogled, posvetivši se sadržaju svog elegantnog koferčića. Krvarenje sam kako-tako savladao. Maramica je putovala u korpu za otpadke pod prozorom. Kroz staklo je zatreperilo žutonarandžasto osvetljenje neke nevelike značajne stanice. Voz je pored nje projurio bez promene tempa. Ipak, malo smo kasnili. Kicoš je ispitivački pregledao sadržaj kofera. Činilo se da tim sadržajem nije zadovoljan. Pogledao je oko sebe i lice mu se naglo ozarilo, na sedištu od kojeg ga je razdvajao hodnik ležale su nekakve novine. Odmah je posego za njima. Format novina je bio za naše prilike neobično velik; odmah sam se usredsredio na naslov, odštampan izražajnim stilizovanim slovima na prednjoj strani: FINANCIAL TIMES. Oh! Ovo me je stvarno jako pogodilo! Sklupčao sam se i „najradije bih propao kroz zemlju“ kako kažemo mi kojima nikad ne padne na pamet originalno poređenje. Ovakvo nešto! Ovakav intelektualac! Engleski! Finansije! Vremena! Jednostavno, veliki svet, a on je uključen u taj veliki svet. A šta sam ja? Šta umem ja? Šta sam postigao ja? Jan Birčak kaže, ti, Vladimire, ti píšeš takvu „manjinsku“ literaturu. Dakle manjinsku literaturu. Manjinska literatura, to je to, što sam postigao. Taj koji se odvažio samo na manjinsku literaturu, ovde sad sikće na kicoša sa novinama, koje otvaraju kapije u veliki svet, ako ih ispravno shvatiš. Kicoš je izuo mokasine. Jelte, međunarodni voz je bio malo više zagrejan. Ja se nisam usudio da izujem svoje teške bakandže. Čak ni za izuvanje u međunarodnom vozu nemam hrabrosti. Krajem oka pratim kicoša. Kicoš se malo borio sa ogromnim FINANCIAL TIMES-om, postepeno je papiere ipak složio u prvobitni oblik. Novine je smestio na sedište prekoputa i spustio stopala na njih. Ja se zagledah kroz prozor, iako ovaj kraj zaista vrlo dobro poznajem.

Višnja Janković

CAGEY TIGERS

Od prve projekcije filmova braće Limijer u Karlovim Varima, Pragu i Bratislavi 1896. godine počinju da se snimaju filmovi i na ovim prostorima. Od tada izrodila su se mnoga velika imena Češkog, ali i svetskog filma: Jan Svěrák, Jan Hřebejk, Petr Zelenka, David Ondříček, Miloš Forman i mnogi drugi. Poznata po filmovima kao što su *Obecná škola* (1991.), *Musíme si pomáhat* (2000.) koji su bili nominovani za Oskara, u kategoriji najbolji strani film, kao i film *Kolja* koji je 1996. dobio ovu prestižnu nagradu. Kroz razne periode filmska industrija se prilagođavala istorijskim tokovima. U ratnim periodima dolazi do nacionalizacije privatnih filmskih kuća, filmovi su patili pod cenzurom, koju su umetnici zaobilazili.

U Slovačkoj je među prvim filmskim kućama Košičko društvo Urania. Prvi film ove kuće je *Košické korzo*. Godine 1920. su američki Slovaci u Čikagu osnovali filmsko društvo Tatra Film-Corporation, a 1921. godine je stigla grupa Slovaka da bi snimila prvi nemi igrani film – *Jánošík*. Jedna od najstarijih filmskih škola je FAMU i nalazi se u Pragu, osnovana je 1946. godine kao jedan od tri ogranaka Akademije scenskih umetnosti u Pragu. Poznati režiseri Elmar Klos i Ján Kadár, koji su 1965. dobili Oskara za film *Obchod na korze*, su na njoj bili profesori. Među diplomcima ove škole su mnogi

uticajni filmski stvaraoci i scenaristi. Mnogi od njih su međunarodno poznati. Neka od tih imena su: Stanislav Barabáš, oskarovac Miloš Forman, oskarovac Agnieszka Holland, Věra Chytilová, Juraj Jakubisko, Vojtěch Jasný, Woody Vasulka, Lordan Zafranović, Jan Svěrák, Ivan Passer, Goran Paskaljević kao i mnogi drugi.

Iako svi bruje o tome kako fakultet danas nije ono što je nekad bio, ne možemo poreći da je jedna od najboljih filmskih škola u svetu i da katedra režije tu i tamo izbaci poneko veliko ime. Student režije ovog prestižnog fakulteta koji se javlja sa imenom Aramisova, ove godine će učestvovati na festivalu u Kanu. Film *Cagey Tigers* snimljen je u zajedničkoj produkciji FAMU-a i slovačke producerske kuće Fly United, dok je Aramisova još bio na drugoj godini studija. Snimljen je na 16 mm traci, u trajanju od 23 minuta. To je film koji govori o prijateljstvu i iskrenosti. Glavni lik rešava unutrašnje dileme o tome koliko da bude iskren u pogledu svojih intimnih osećanja i u kojoj meri treba da uzme u obzir svoje voljene, a naročito najbolje prijatelje, kada pokuša da sredi svoje emocije.

Aramisova ove godine predstavlja Slovačku iako je film rađen u češko-slovačkoj produkciji, zbog samog kvaliteta filma i utiska koji je ostavio na nas preporučujemo svima koji mogu da ga pogledaju.

MC

LAŽNI PRIJATELJI

CZ bolest SK bolest'	1. (fizički) bol 2. Razg. Rana 3.(duševni) bol, tuga, patnja	bolest	CZ nemoc, choroba SK choroba
brak	1.škart, defektna roba 2.šund	brak	CZ manželství SK manželstvo
bunda	jakna	bunda	CZ kožich SK kožuch
CZ část SK časť	deo	část	CZ 1.část 2.úcta,vážnost 3.pocta, počest 4. hodnost 5.hostina SK 1.část 2.úcta, pocta, počest' 3.hostina, pohostenie
mrak	oblak	mrak	CZ 1.tma, temnota SK tma; súmrak, šero
CZ mrzet SK mrziet'	biti žao	mrzeti	CZ 1.nenávidět SK 1.nenávidieť, neznášať 2.pocitovať odpor, mať nechut'
nákaza	zaraza, zarazna bolest	nakaza	CZ nestvůra, obluda SK netvor, obluda
nápad	misao, ideja	napad	CZ 1.napadení, přepadení, útok 2. záchvat SK 1.napadnutie, prepadnutie, útok 2.lek. Záchvat
obraz	slika	obraz	CZ 1.tvář 2. podoba 3. část SK 1.tvár, líce 2.časť
CZ odpornost SK odpornosť	1.odvratnost 2. neprilika 3. protivljenje	otpornost	CZ odolnost SK odolnosť
CZ popravít SK popraviť	1.pogubiti. 2.uništiti	popraviti	CZ 1.spravit, opravit 2. upravit 3. zlepšit SK 1.opraviť 2.napraviť, zlepšit'
CZ prosit SK prosiť	moliti	prositi	CZ 1. žádat o ruku děvčete 2. žebrot SK 1. uchádzať sa, prosiť o ruku 2. žobrat', prosiť, pýtať
CZ radit SK radiť	savetovati	raditi	CZ 1.pracovat, dělat 2.fungovat SK 1.pracovať, robiť 2.fungovať
slina	pljuvačka	slina	CZ nudle SK 1.slina 2.hlien, sopeľ
CZ starost SK starosť	briga, staranje	starost	CZ 1.stáří 2.věk SK 1.staroba 2.vek
CZ strast SK strasť	patnja, muka, jad	strast	CZ vášeň, vášnivost, náruživost SK vášeň, náruživosť
škrt	1.potez (perom i sl.), crta 2.precrtavanje, precrtano	Škrt	CZ skoupý, lakomý SK lakomý, skúpy
CZ ubrus SK obrus	stolnjak	ubrus	CZ ručník, ubrousek, kapesník SK uterák, utierka, obrúsok
vrah	ubica	vrag	CZ čert, ďábel SK diabol, čert
CZ zahrada SK záhrada	bašta	zagrada	CZ ohrada, závorka SK ohrada, závora, zátvorka
zrak	vid	zrak	CZ paprsek SK lúč

LEŇOCHODOVE MALIČKOSTI

- Češka je na trećem mestu po broju zankova, tvrđava i ruševina, odmah posle Belgije i Francuske.
- 1961. godine česki profesor Otto Wichterle je izumeo prva kontaktna sočiva.
- Oskar Schindler, poznati lik iz Spielbergovog filma Šindlerova lista, rođen je 1908. godine u gradu Svitava u Moravskoj.
- Češki doktor Jan Janský je bio prvi koji je proučavao krv. Godine 1907. otkrio je četiri grupe (A, B, AB, O), što je dovelo do bezbednijih transfuzija. Vodio je kampanje u cilju dobrovoljnog davanja krvi pri čemu ljudi i danas dobijaju medalju Janskog.
- U Žilini je prošle godine oboren rekord u puštanju lampiona. Naime, 2009. su pustili 1000 komada, ali ih je Bratislava sledeće godine nadvisila sa brojkom od 1279. Rešeni da se osvete, u Žilini je ove godine pušteno 2676 lampiona. Ovo obaranje rekorda ima i humanitarni karakter, pa je prodajom lampiona sakupljeno 2945 eura koji su poklonjeni dečijoj ortopediji Fakultetske bolnice.
- Meštani Skalica su 14. 5. ove godine ispekli najveći Trdelník od 193 centimetra.
- Najviši gotski drveni oltar na svetu se nalazi u Levoči u crkvi svetog Jakuba. Visok je 18.6 metara.
- 9. marta ove godine u Senici uspešno je napravljeno „rezané pivo“ od osam vrsta piva. „Rezané pivo“ je piće kada pomešate tamna i svetla piva, ali tako da se boja tečnosti ne pomeša, tj. zbog razlike u gustini pića i boji, možete videti redosled točenja piva.
- Šećerna kocka je prvi put napravljena u češkom gradiću Dačice, 1843. godine.
- Štefan Banič, Slovak, izumeo je prvi padobran 1913. godine.
- Vltava je najduža reka u Češkoj čiji naziv navodno potiče od keltskih reči vlt (divlja) i va (voda).
- U Slovačkoj je 2008. godine objavljeno upozorenje o opasnosti od pijanih medveda. Naime, svake jeseni medvedi se prežderavaju prezrelim voćem, koje ima u sebi mali procenat alkohola nastalog fermentacijom. Zbog halapljivosti, medvedi u kratkom roku pojedu velike količine voća i tada se to može nazvati pravim pijančenjem. U takvom stanju medvedi gube kontrolu nad ponašanjem, imaju problema s ravnotežom i ništa, pa ni blizina ljudi, ne može im pokvariti raspoloženje, objašnjava Miroslav Saniga iz Slovačke Akademije Nauka.

INFORMATOR

http://www.
http://www.
http://www.

Jedna od blagodeti interneta je što teško dostupne stvari čini dostupnijim. Sledeći linkovi bi trebalo da vas reše muka, barem što se tiče češke književnosti:

E-knihy:

http://simonides2000.webovastranka.cz/wiki/1827/607_Soubory

<http://kam.mff.cuni.cz/~uli/czechlinks.html>

<http://www.pravidla.cz>

<http://users.ox.ac.uk/~tayl0010/czech.html>

audio knihy:

<http://www.rozhlas.cz/ctenarskydenik/portal>

<http://audioknihy.net/stahujte>

Projekat sakupljanja i digitalizovanja klasika slovačke književnosti obuhvata trenutno 1454 književna dela! Dovoljno je otvoriti sajt i sva dela su vam na dohvat miša.

<http://zlatyfond.sme.sk>

Studentima zainteresovanim za stipendije će sigurno koristiti sledeći sajtovi:

<http://visegradfund.org/scholarships>

<http://www.joineusee.eu>

Zanimljiv sajt ukoliko planirate da idete u Slovačku. Bogat informacijama. Pored uobičajenih putovanja nudi i predloge kako doživeti neki grad iz drugog ugla. Tako na primer nudi programe „Adrenalínová Bratislava“ i „Alternatívna Bratislava“.

<http://www.slovakia.travel/entitaview.aspx?l=1&smi=8018&llt=1&idp=7118>

Ko drži slovački, ali i svetski rekord u sakupljanju salveta sa preko 48 250 uzoraka? Koliko je dugačka najduža kobasica napravljena u Slovačkoj? Pogledajte na sajtu:

<http://www.slovenskerekordy.sk>

Dobar izvor podataka o slovačkim i češkim filmovima pružaju sajtovi:

<http://www.csfd.cz>

<http://www.sfd.sfu.sk>

Onlajn jednojezični rečnik slovačkog jezika će vam svojim objašnjenjima i primerima često rešiti nedoumice te je od velike pomoći pri prevođenju.

<http://www.slex.sk>

REX, MIESTO KDE SA STRETNEME

V roku 1994 začal svoju históriu malý kino-klub s názvom REX, dnes v tých istých priestoroch nájdete malé kultúrne centrum s rovnakým názvom. Okrem rozšírenia produkcie sa v ňom nič nezmenilo. Tie isté tváre, inovatívne námety, nezávislé prevedenie, REX ostáva otvoreným priestorom.

Deväťdesiate roky boli pre Balkán náročným obdobím, ľudia sa nechali ľahko zmanipulovať a správali sa voči sebe nesmierne kruto. REX bol založený ako alternatívny priestor, ktorý svojím programom kriticky vystupoval voči tejto situácii, venoval sa kultúrnym a občianskym iniciatívam, ktoré ostali dodnes v popredí jeho záujmu.

Popri hosťujúcich divadelných a tanečných súboroch, hudobných skupinách, rôznorodých festivaloch a workshopoch si vekovo nešpecifikované publikum môže vychutnať produkciu samotných „Rexákov“. Každý mesiac má divák možnosť stráviť jeden večer s rómskou kultúrou, celý deň na cvičení so ženami alebo vidieť najpozoruhodnejšie filmové dokumenty ostatného roka.

Čo robí každé kultúrne centrum nezávislým, je možnosť slobodne sa vyjadriť. Preto aj tu prebiehajú diskusné programy, ktoré sa

neboja srbskej spoločnosti ukázať, že netreba veci nechať len tak, že sú potrebné argumenty, že treba rozmýšľať kriticky. Vďaka neustálej vytrvalosti jeho členov sa stal REX jedným z najdynamickejších kultúrnych centier v bývalej Juhoslávii.

Prečo sa zmieňujeme na stránkach tohto časopisu práve o tomto kultúrnom centre? Nejde o bezplatnú reklamu, ale príčinou je skutočnosť, že REX má slovenského dobrovoľníka. Možno raz nájdete na nástenkách vo vašej univerzite plagát s pozvaním na večer, ktorý sa bude konať v slovenskom jazyku. Ale najskôr vás pozývame na neoficiálne stretnutia, na ktorých chceme vytvoriť projekt s konkrétnym názvom, s konceptom, s príspevom najmä vašich nápadov. Chceme tu predstaviť súčasnú slovenskú kultúru podľa nášho (nás všetkých, ktorí na projekte budeme pracovať) záujmu. Či sa zúčastníte, záleží na vás, rovnako ako či navštívite REX ako študenti študujúci slovenský jazyk alebo ľudia, ktorým nie je súčasná spoločnosť ľahostajná.

Ste vítaní na adrese: Kulturni centar
REX, Jevrejska ulica 16, Beograd

Rovnako môžete navštíviť aj stránku:
www.rex.b92.net

Len/ňochod

Časopis studenata bohemistike i slovakistike
Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Glavni i odgovorni urednik:

Ivan Radić

Zamenik glavnog i odgovornog urednika:

Marina Ercegović

Lektura tekstova na srpskom jeziku:

Radmila Simić

Slika sa naslovne strane:

Vuk Muškinja

Tehnički uredio:

Dragan Kezmić

Beograd 2011.; godina I; broj 1

**Časopis podržavaju Ambasada Republike
Češke i Ambasada Republike Slovačke.**

